
**SUOMEN PANKIN
69. VUOSIKIRJA 1988**

TOIMINTAKERTOMUS

ISSN 0355-5925
Helsinki 1989
Kirjapaino Libris Oy

SISÄLLYSLUETTELO

SUOMEN PANKKI 1988	5	TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET	36
TALOUDELLINEN KEHITYS	6	TILINTARKASTUSKERTOMUS	38
KESKUSPANKKIPOLITIikka	10	LIITTEET	39
RAHA- JA VALUUTTAKURSSIPOLITIikka	10	RAHA- JA VALUUTTA- POLIITTISIA TOIMENPITEITÄ 1988	40
Keskuspankkipolitiikan linja	10	LUETTELO SUOMEN PANKIN VUONNA 1988 ANTAMISTA TÄRKEIMMISTÄ LAUSUNNOISTA	43
Markkinaoperaatiot ja kassavarantovelvoite	10	TAULUKOT	45
Suomen Pankin hallinnolliset korot	12	SUOMEN PANKIN JULKAISUJA	62
Pääomanliikkeet	13	SUOMEN PANKIN JOHTO JA ORGANISAATIO	63
Pankkien luottokorot ja luotonanto	14	TAULUKOT	
RAHOITUSMARKKINAT JA NIIDEN SÄÄNTELY	15	1. Suomen Pankin tase kuukausittain	46
Rahoitusmarkkinoiden kehityksen pääpiirteet	15	2. Vaihdettava ja sidottu valuuttavaranto	50
Valuutansäännöstelyn lieventäminen	17	3. Suomen Pankin peruskorko ja eräitä korkorajoja	50
Luottojen korkosidonnaisuudet	17	4. Kotimaisia korkoja	51
Riskien seuranta	18	5. Suomen Pankin päiväkorot	51
Talletuspankkilainsäädännön uudistus	18	6. Suomen Pankin valuuttaindeksi	51
Rahoitusvaateiden verokohtelu	19	7. Suomen Pankin valuuttaindeksin painot	52
Muut lainsäädäntöhankkeet	19	8. Suomen Pankin rahamarkkinainterventiot	52
MUU VIRANOMAISTOIMINTA	21	9. Suomen Pankin avistavaluuttainterventiot	53
JÄRJESTELYT MAKSU- SOPIMUSMAIDEN KANSSA	21	10. Suomen Pankin termiinivaluuttainterventiot	53
KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT	22	11. Valuuttojen avistamyyntikurssit vuosittain	54
Kansainvälinen valuuttarahasto	22	12. Valuuttojen avistamyyntikurssit kuukausittain	56
Muu kansainvälinen yhteistyö	22	13. Setelien ja metallirahojen valmistus ja poisto	60
Kansainvälisen yhteistyön valmistelu kotimaassa	23	14. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat	61
VALUUTTAVARANNON HOITO	23	15. Kotimainen clearingliike	61
ERITYISRAHOITUSJÄRJESTELYT JA SUHDANNEPOLIITTISET ERITYISTALLETUKSET	23	KUVIOT	
Erityisrahoitusjärjestelyt	23	1. Taloudellinen kehitys Suomessa ja OECD-maissa	6
Suhdannepoliittiset erityistalletukset	24	2. Suomen vientimarkkinat ja lännenvienti	7
JOUKKOVELKAKIRJAT	25	3. Keskeiset kysyntäerät	8
MAKSUVÄLINEHUOLTO	25	4. Rahoitustasapaino	8
MUU TOIMINTA	27	5. Vaihtotase	8
TUTKIMUS JA TALOUDELLINEN ANALYYSI	27	6. Teollisuuden työkustannukset ja kilpailukyky	9
TIEDOTUS JA JULKAISUT	27	7. Kotimaisen ja ulkomaisten 3 kk:n korkojen ero	11
HALLINTO JA HENKILÖSTÖ	28	8. Markan ulkoinen arvo	11
TIETOJENKÄSITTELY	28	9. Pankkien kassavarantotalletukset ja -velvoite	12
KIINTEISTÖT	28	10. Suomen Pankin interventiot	12
TILINPÄÄTÖS	30	11. Suomen Pankin valuuttavaranto ja termiinipositio	13
TASE JA TULOSLASKELMA	30	12. Pankkien luotonanto yleisölle	14
TILINPÄÄTÖKSEN KOMMENTIT	33	13. Rahamarkkinakorkoja	15
Yleiset tilinpäätös- ja kirjausperiaatteet	33	14. Uusien luottojen korko	15
Taseen kommentit	33	15. Pörssiyhtiöiden riskipääoman hankinta ja osakevaihto	15
Tuloslaskelman kommentit	35	16. Joukkovelkakirjalainojen emissiot kotimaassa	16
		17. Rahamarkkinavolyymit	16
		18. Pankkien varainhankinnan rakenne	16
		19. Markkaluotonannon ja markkavarainhankinnan keskikorko sekä niiden erotus	16
		20. Liikkeessä oleva raha	26

Nopea taloudellinen kasvu ja pyrkimykset sen mukanaan tuomien tasapainottomuuksien lieventämiseen olivat Suomen Pankin 177. toimintavuotta hallitsevia piirteitä. Kasvu nojasi suurelta osin kotimaiseen kysyntään ja johti siten vaihtotaseen vajeen syventymiseen sekä vaikeuksiin hallita palkkojen ja hintojen nousua. Suomen Pankki pyrki rajoittamaan kotimaista kysyntää pitämällä valuuttaindeksin vahvana ja korot mahdollisimman korkeina aiheuttamatta kohtuutonta pääomantuontia.

Rahoitusympäristön muuttuminen jatkui nopeana, ja etenkin markkinoiden kansainvälinen yhdentyminen eteni. Integraation myötä rahapolitiikan mahdollisuudet kotimaisen taloudellisen kehityksen ohjaamiseen vähenivät edelleen, sillä vakaan valuuttakurssin oloissa pääomanliikkeiden herkkyyks rajoittaa korkopolitiikan liikkumavaraa. Pankkien luotonanto, jota lisäsi myös patoutuneen luotonkysynnän purkautuminen pitkän säännöstelykauden jälkeen, kasvoi vuoden 1988 aikana nopeammin kuin talouden tasapainon kannalta olisi ollut suotavaa.

Myös rahoitusmarkkinalainsäädännön laajoja uudistushankkeita jatkettiin vuonna 1988. Osana verouudistusta kehitettiin pääomatulojen ja korkovähennysten verokohtelua.

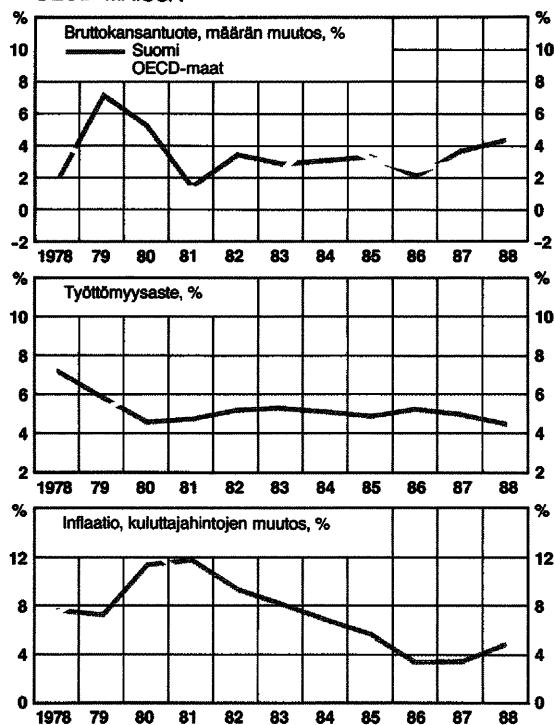
TALOUDELLINEN KEHITYS

Kansainvälisessä taloudessa vuosi 1988 oli voimakkaan kasvun aikaa huolimatta odotuksista, joita pörssikurssien jyrkkä lasku lokakuussa 1987 oli synnyttänyt. Läntisten teollisuusmaiden kokonaistuotanto kasvoi 4 % ja maailmankauppa 9 %. Taloudellista kasvua tukivat alhainen öljyn hinta ja suurten teollisuusmaiden pidättyminen sekä finanssipolitiikan että pitkään myös rahapolitiikan tiukentamisesta. Länsi-Euroopassa talouskasvu nopeutui ja oli keskimäärin 3½ % (kuvio 1).

Kansainvälisen talouden nopea kasvu voimisti vuoden mittaan raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten hintojen nousua. Merkittävin poikkeus oli öljyn hinta, joka joulukuuhun saakka edelleen aleni. Kuluttajahinnat nousivat OECD-maissa keskimäärin runsaat 4 %, ja vuoden lopulla 12 kuukauden nousuvauhti oli noin 4½ %. Inflaation nopeutuminen johti kesällä rahapolitiikan otteen tiukentamiseen useissa maissa ja tämän seurauksena kansainvälisten korkojen nousuun vuoden jälkipuoliskolla.

Suomessa talouden voimakas kasvu jatkui (taulukko). Kiinteät investoinnit lisääntyivät 9 %, ja sekä yksityisen että julkisen kulutuksen kasvu oli edelleen nopeaa. Bruttokansantuotteen kasvu ylsi 4.6 prosenttiin. Vuoden mittaan tuotantokapeikat yleistivät, ja talouden ylikuume-

Kuvio 1.
TALOUDELLINEN KEHITYS SUOMESSA JA
OECD-MAISSA

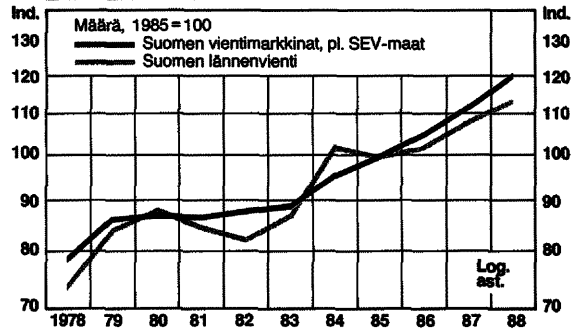
nemisen merkit lisääntyivät. Myös työttömyysaste aleni, mutta erot kysynnän ja tarjonnan alueellisessa ja ammatillisessa rakenteessa estivät työllisyyden merkittävän lisääntymisen.

Lännenviennin määrä kasvoi noin 5% eli hieman markkinoiden kasvua vähemmän (kuvio 2). Idänviennin määrä pysyi ennallaan, mikä osaltaan johtui Suomen ja Neuvostoliiton välisessä kaupassa sovitusta vientiluottojärjestelystä. Tuotantokapasiteetin riittämättömyys ja kysynnän rakenne nostivat tuonnin määrän kasvun 10 prosenttiin.

Tavaroiden viennin yksikköarvoindeksi nousi keskimäärin runsaat 5%. Kun tuontihinnat kääntyivät nousuun vasta vuoden lopulla, vaihtosuhte parantui 3%. Jo kolmantena peräkkäisenä vuotena vaihtosuhteen muutos lisäsi tuntuvasti kansantalouden käytettävissä olevaa reaalitytuloa.

Usean vuoden ajan kotimaisen kysynnän vetämänä jatkunut kasvu johti vaihtotaseen vajeen syvenemiseen 12.6 mrd. markkaan. Tavaroiden ja palvelusten tase heikkeni 2.6 mrd. markkaa edellisvuodesta. Osaltaan vaihtotaseen vajet-

Kuvio 2
SUOMEN VIENTIMARKKINAT JA
LÄNNENVIENTI

ta suurensi myös ulkomaisen velan korkojen lisäys. Vaihtotaseen heikkeneminen oli erityisen huolestuttavaa sen vuoksi, että se ajoittui kansainvälisen korkeasuhdanteen aikaan (kuviot 3-5).

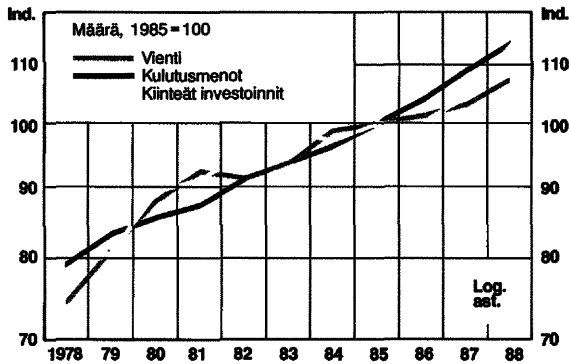
Kotimainen kehitys

	keskimäärin				
Vienti	3.8	1.2	1.3	1.7	4.2
Yksityiset investoinnit	2.6	3.0	-0.4	4.0	9.9
Yksityinen kulutus	3.2	3.2	4.1	5.1	5.0
Kotimainen kokonaiskysyntä	3.5	5.1	2.8	5.9	6.3
— siitä julkinen	3.8	4.7	3.2	4.7	3.2
Tuonti	3.8	6.8	3.1	9.0	10.1
BKT	3.5	3.5	2.3	3.8	4.6
			muutos %		
Ansiotaso	10.0	8.4	7.0	7.1	8.8
Vientihinnat, tavarat	6.7	2.9	-2.3	2.2	5.2
Tuontihinnat, tavarat	6.5	3.0	-9.9	-2.0	2.1
Vaihtosuhte, tavarat ja palvelukset	-0.4	-0.2	4.6	2.3	3.0
Kuluttajahinnat	8.2	5.9	3.6	3.7	5.1
— joulukuu - joulukuu	..	4.9	3.4	3.6	6.5
Työttömyysaste, %	5.8	5.0	5.3	5.1	4.6
			mrd. mk		
Vaihtotase	..	-4.5	-3.8	-8.5	-12.6
— sidottu	..	2.4	5.9	2.5	4.2
— vaihdettava	..	-6.9	-9.7	-11.0	-16.8
Valtion nettoraahoitusasema	..	-3.4	-1.3	-4.3	0.4 ²

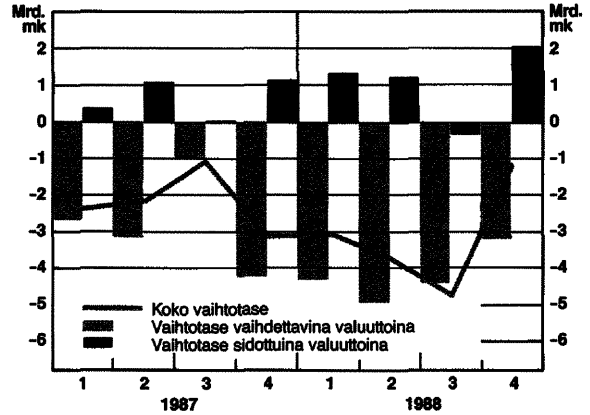
¹ Ennakoarvio tammikuussa 1989.

² P.I. vuonna 1988 perustetun ydinjäterahaston lainananto.

Kuvio 3.
KESKEISET KYSYNTÄERÄT

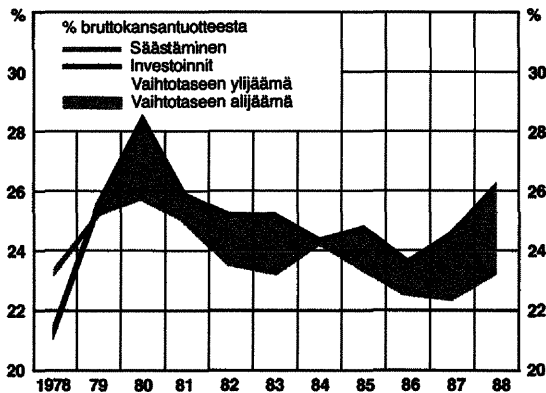

Kuvio 5.
VAIHTOTASE

Voimakas kotimainen kysyntä vaikeutti pyrkimyksiä hillitä palkkojen ja hintojen nousua. Palkkojen nousu nopeutui selvästi kevään liittokohtaisen sopimuskierron tuloksena (kuvi 6). Samoin kuluttajahintojen kohoaminen ylitti jälleen kilpailijamaiden inflaation. Erityisesti asuntomarkkinoilla voimakas kysyntä johti hintojen nopeaan nousuun.

Kuvio 4.
RAHOITUSTASAPAINO

Hallitus oli kiristänyt finanssipolitiikkaa syksyllä 1987 laatiessaan seuraavan vuoden budjettia. Veroasteikkojen inflaatiotarkistukset oli tehty vain osittaisina, joten vuoden 1988 tuloverotus tiukentui. Lisäksi vuoden 1988 keväällä nostettiin eräitä välillisiä veroja ja hintoja yksityisen kulutuksen rajoittamiseksi. Välillisten verojen sekä tariffien ja maksujen korotukset lisäsivät kuluttajahintojen nousua vuoden aikana lähes 2 prosenttiyksikköä. Finanssipolitiikan aktiivinen kiristäminen jäi kuitenkin kysyntätilanteeseen nähden vähäiseksi; verotulojen kasvu oli suurelta osin seurausta talouden voimakkaasta kasvusta ja kiihtyneestä inflaatiosta. Tehokas vaikuttaminen kysyntään olisi vaatinut myös julkisten menojen kehitykseen puuttumista.

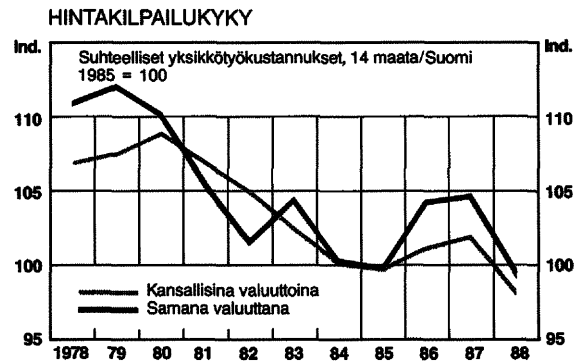
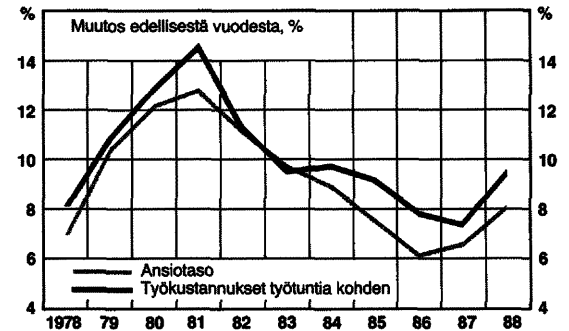
Työmarkkinoilla syntyi loppukesällä inflatoristen palkkasopimusten jälkeen valmiutta tasapainottaviin toimiin. Syksyn 1988 budjettiratkaisujen yhteydessä hallitus sopi etujärjestöjen kanssa työkustannusten ja hintojen vakauttamisuosituksesta. Tähän sopimukseen kytkettiin myös vuoden 1989 alusta käynnistyvä verouudistus erityisesti palkansaajien verotukseen liittyviltä osiltaan. Vakautusratkaisulla pyrittiin estämään sekä verouudistukseen liittyvien verokennysten että korkeiden nimellispalkkojen korotusten toteutuminen yhtä aikaa. Lisäksi Suomen Pankki ilmoitti vakautussuositukseen liit-

tyen olevansa valmis alentamaan peruskorkoa sillä edellytyksellä, että suositus tulee riittävän laajasti omaksutuksi.

Syksyn aikana valtaosa järjestöistä sopi suosituksen mukaiset palkkasopimukset voimassa olevan, helmikuun loppuun 1990 ulottuvan kaksivuotisen tulosopimuksen jälkimmäiselle sopimusvuodelle. Kaikkiaan vakautusratkaisun piiriin tuli lähes kolme neljäsosaa palkansaajista.

Verouudistus ja vakautusratkaisu kavensivat finanssipolitiikan liikkumavaraa erityisesti vuotta 1989 ajatellen. Hallitus joutui mitoittamaan vuoden 1989 budjetin ekspansiiviseksi, vaikka talouspoliittiset näkökohdat muutoin olisivat edellyttäneet pikemminkin kiristämistä.

Kuvio 6.
TEOLLISUUDEN TYÖKUSTANNUKSET JA
KILPAILUKYKY

KESKUSPANKKI- POLITIikka

RAHA- JA VALUUTTA- KURSSIPOLITIikka

Keskuspankkipolitiikan linja

Suomen Pankin tavoitteena oli osaltaan hillitä kysynnän kasvua ja siten jarruttaa vaihtotaseen vajeen syventymistä ja kustannustason nousua. Keskuspankkipolitiikan lähtökohdaksi jouduttiin ottamaan, että tiukentamisesta huolimatta finanssipolitiikka ei rajoittaisi riittävästi kotimaista kysyntää vuonna 1988. Vuoden kuluessa kotimainen kysyntä osoittautui ennakoituakin voimakkaammaksi, joten tarve kireään keskuspankkipolitiikan linjaan vielä korostui.

Kysynnän hillitsemiseksi korkotaso pyrittiin pitämään mahdollisimman korkeana. Lyhytkaisten korkojen ohjailu Suomen Pankin osallistumisella kotimaisille rahamarkkinoille ja valuuttamarkkinoille sekä peruskorkopolitiikka olivat keskeisissä osissa muotoiltaessa rahapolitiikan linjaa kuluneena vuotena. Korkopolitiikan mahdollisuuksia kuitenkin rajoitti se, että pääomanliikkeet reagoivat herkästi markan ja ulkomaisten valuuttojen välisiin korkoeroihin. Rahoitusmarkkinoiden kansainvälistymisen edetessä Suomen omaksuma kiinteän valuuttakurssin

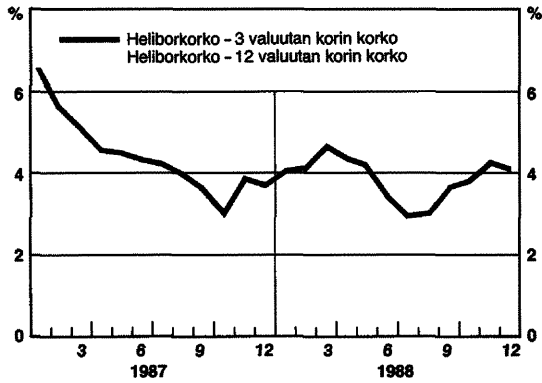
politiikka rajasi entistä selvemmin kotimaisen talouspolitiikan liikkumavaran. Rahapolitiikan kannalta tämä merkitsi, että mahdollisuudet aktiiviseen kysynnän säätelyyn tähtäävään korkopolitiikkaan olivat niukat, vaikka korkotason muutokset tapahtuivatkin aiempaa joustavammin.

Vakaan valuuttakurssin linja nähtiin välttämättömäksi, jotta kotimainen kustannuskehitys pystyttäisiin pitkällä aikavälillä pitämään maltillisena. Rahapolitiikan vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi valuuttaindeksin vaihteluväliä lisättiin marraskuussa noin 4.5 prosentista noin 6 prosenttiin. Tämä lisäsi jossain määrin pääomanliikkeisiin liittyvää riskiä ja vähensi valuuttaliikkeiden korkoherkkyyttä.

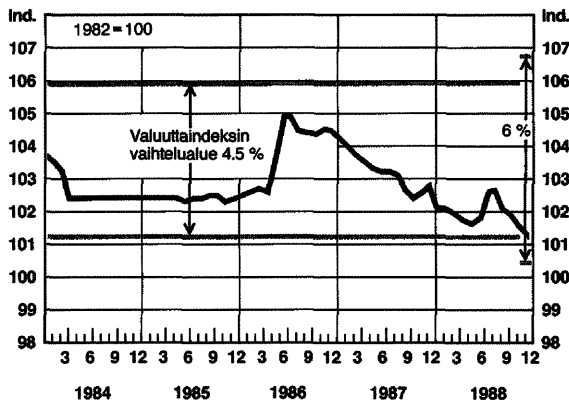
Markkinaoperaatiot ja kassavarantovelvoite

Vuoden alkukuukausina raha- ja valuuttamarkkinoilla jatkuivat jo edellisenä vuonna vallinneet kehityssuunnat. Kotimaisten ja kansainvälisten korkojen välinen ero oli suhteellisen suuri ottaen huomioon, että markan vahvuuteen luotettiin yleisesti. Korkeeron johdosta ulko-

Kuvio 7.
KOTIMAISEN JA ULKOMAISTEN
3 KK:N KORKOJEN ERO

Kuvio 8.
MARKAN ULKOINEN ARVO

maista pääomaa tuotiin runsaasti maahan, ja tämä pyrki vahvistamaan markan ulkoista arvoa. Suomen Pankki antoi indeksin vahvistua lähelle sallitun vaihteluvälin alarajaa. Kurssin vahvistumisen jarruttamiseksi pankki kuitenkin osti valuuttaa yli 5 mrd. markan arvosta ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Valuutan ostot kasvattivat valuuttavarantoa ja lisäsivät maksuvalmiutta kotimaisilla rahamarkkinoilla. Hillitäkseen rahamarkkinoiden keventymistä Suomen Pankki satoi ylimääräisiä varoja markkinoilta sijoitustodistuskaupoilla ja keräämällä pankeilta kassavarantotalletuksia.

Huhtikuun loppuun mennessä sijoitustodistuksia myytiin nettomääräisesti (ml. erääntyneiden kauppojen vaikutus) noin 3.4 mrd. markan arvosta. Suomen Pankin sijoitustodistusvelka oli huhtikuun lopussa suurimmillaan, runsaat 8 mrd. markkaa. Kassavarantovelvoite korotettiin toukokuuhun mennessä 7.0 prosenttiin vuoden alun 4.9 prosentista.

Kesäkuussa kotimaisten ja kansainvälisten korkojen välisen eron sallittiin kaventua selvästi. Suomen Pankki vähensi sijoitustodistusten myyntejä, vaikka kansainvälinen korkotaso kääntyi nousuun. Korkeeroa supistamalla haluttiin pysäyttää valuuttavarannon kasvu (kuvio 7).

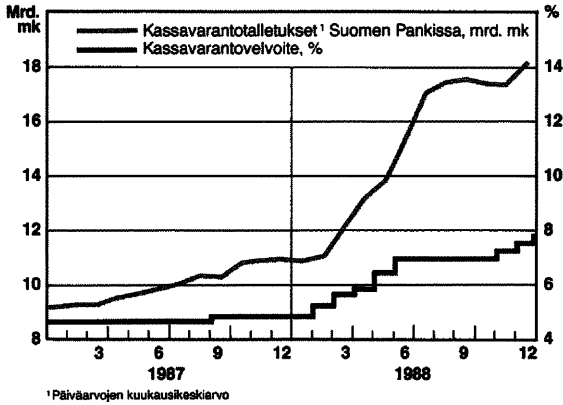
Korkeeron kaventuminen ja valuuttamääräisten notariaattiluottojen kieltäminen (ks. s. 17) vähensivät pääomantuontia Suomeen kesällä. Samalla valuuttaindeksi hieman heikkeni, ja Suomen Pankki myi valuuttaa jonkin verran. Vaikka kotimainen korkotaso kääntyi heinäkuussa uudelleen nousuun, ei tämä enää johtanut merkittävään pääomantuontiin. Valuuttaindeksi kuitenkin vahvistui jälleen lähelle alarajansa (kuvio 8). Korkojen annettiin määräytyä siten, että valuuttakurssiin ei kohdistunut huomattavia paineita, joten Suomen Pankki ei myöskään joutunut merkittäviin interventioihin valuuttamarkkinoilla.

Valuuttavirran pysähtyttyä ei likviditeettiä enää loppuvuoden aikana sidottu sijoitustodistusten myynneillä. Syksyllä Suomen Pankki jopa osti merkittäviä määriä sijoitustodistuksia estääkseen korkojen nopean nousun. Siirtyminen myynneistä ostoihin johti siihen, että elokuusta lähtien Suomen Pankin saamiset sijoitustodistuksista ylittivät velat.

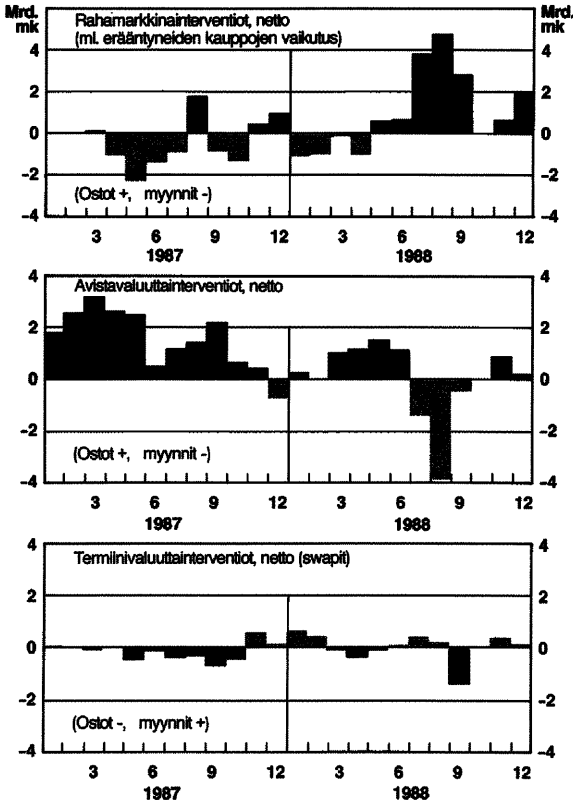
Kassavarantovelvoite korotettiin porrastetusti loka-joulukuun aikana 7.0 prosentista 7.8 prosenttiin. Siten velvoitteen korotuksiin käytettiin vuoden kuluessa lähes kokonaan se liikkumavara, jonka voimassa ollut kassavarantosopimus salli. Kassavarantotalletusten määrä Suomen Pankin taseessa oli vuoden lopussa noin 19 mrd. markkaa, mikä oli 8 mrd. markkaa enemmän kuin edellisvuoden lopussa. Lisäykses-tä runsaat 6 mrd. markkaa aiheutui veloitteen korotuksista ja loput kassavarantopohjan kasvusta (kuvio 9).

Rahamarkkinavaikutuksiltaan kassavarantotalletusten kerääminen on sijoitustodistusten

Kuvio 9.
PANKKIEN KASSAVARANTOTALLETUKSET JA
VELVOITE

Kuvio 10.
SUOMEN PANKIN INTERVENTIOT

myyntiin rinnastettava, mutta Suomen Pankille sijoitustodistuksia halvempi tapa kerätä markkinoilta likviditeettiä. Velvoitteen korotuksilla haluttiin samalla näkyvästi viestittää rahapolitiikan pyrkimyksistä. Sijoitustodistukauppoihin verrattuna peruskorkosidonnaisista kassavarantotalletuksista aiheutuu pankeille sitä suurempi kustannus, mitä korkeampia markkinakorot ovat suhteessa peruskorkoon. Alkuvuodesta kassavarantotalletusten kustannusvaikutus kasvoi, kun velvoitetta korotettiin toistuvasti. Kesällä, kun peruskorkoa korotettiin ja sen jälkeen markkinakorot alentuivat, kustannusvaikutus supistui selvästi. Myöhemmin syksyllä se uudelleen kasvoi markkinakorkojen ja velvoiteprosentin nousun myötä.

Korkopolitiikan liikkumavaran lisäämiseksi valtioneuvosto laajensi marraskuussa pankkivaltuusmiesten esityksestä valuuttaindeksin vaihtelualuetta noin 1.5 prosenttiyksikköä; uusiksi vaihteluvälin rajoiksi päätettiin 100.5 ja 106.8, kun vanhat olivat 101.3 ja 106.0. Muutos antoi indeksille tilaa vahvistua jonkin verran lisää ja siten vähensi edelleen Suomen Pankin tarvetta ostaa valuuttaa loppuvuoden aikana.

Valuuttojen termiinimarkkinoille Suomen Pankki osallistui vuoden 1988 aikana suhteellisen harvoin (kuvio 10). Alkuvuodesta termiinkaupoilla sidottiin jonkin verran pankkien maksuvalmiutta, mutta tällöinkin uusia kauppia tehtiin vähemmän kuin vanhoja erääntyi. Syyskuussa termiinimarkkinoiden kautta kerättiin ylimääräistä likviditeettiä idänkauppaan liittyvien luottotajajestelyjen yhteydessä.

Interventiot kotimaisilla rahamarkkinoilla tehtiin lähes yksinomaan Suomen Pankin ja keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien sijoitustodistuksilla, ja valtaosin 3 kuukauden maturiteetissa. Lokakuussa päätettiin mahdollisuudesta käydä kauppaa myös vuotta pitemmillä sijoitustodistuksilla sekä valtion velkasi-
toumuksilla ja verollisilla obligatioilla.

Suomen Pankin hallinnolliset korot

Suomen Pankki korotti toukokuussa peruskorkoa 7 prosentista 8 prosenttiin. Korotuksella haluttiin erityisesti tukea kotitalouksien säästä-

misen edellytyksiä. Koska peruskorkosidonnaiset talletukset ovat pääasiallinen kotitalouksien rahoitussäästämisen muoto, vaikuttaa markkinakorkojen kehitys vain vähän niiden säästöistään saamaan tuottoon. Inflaation kiihdyttyä olisi mm. pankkisäästämisen reaalkorko alentunut ja tämä olisi saattanut edelleen lisätä yksityistä kulutusta. Reaalikoron lasku olisi myös merkinnyt tallettajien ja velallisten välisen tulonjaon muutosta.

Vaikka pankkien markkinaehtoisen otto- ja antolainauksen osuudet ovat viime vuosina kasvaneet huomattavasti, valtaosa koko laina- ja talletuskannasta on yhä peruskorkosidonnaista. Kun peruskoron korotus lisäsi pankkien keskimääräisiä varainhankintakustannuksia, se siirtyi osittain uusien luottojen korkoihin ja hillitsi myös sitä kautta kotimaista kysyntää.

Vaihtotaseen vajeen syveneminen osoitti selkeästi, että toukokuun peruskorkoratkaisu oli tarpeen. Suomen Pankin johtokunta ilmaisi kuitenkin myöhemmin syksyllä valmiutensa esittää pankkivaltuustolle peruskoron alentamista vuoden 1989 alusta tukeakseen hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen solmimaa vakautussuositusta. Koronalennuksen edellytykseksi asetettiin suosituksen toteutuminen olennaisilta osiltaan. Työmarkkinatilanteen selvittyä marraskuussa pankkivaltuusto päätti johtokunnan esityksestä laskea peruskoron 7.5 prosenttiin vuoden 1989 alusta lähtien.

Yksittäisenä toimenpiteenä peruskoron alennus olisi ollut ristiriidassa talouden kehityksen kanssa, sillä tarve kotimaisen kysynnän hillitsemiseen edellytti yhä korkeaa korkotasoa. Suomen Pankki piti vakautussuosituksen toteutusta kuitenkin tärkeänä ja halusi sitä osaltaan edesauttaa. Laajasti omaksuttu vakautussopimus hillitsi osaltaan kustannusten nousua, joten peruskorkoa saatettiin alentaa.

Peruskoron lisäksi Suomen Pankki päättää hallinnollisesti ne korot, joita se soveltaa vastaanottamiinsa pankkien päivätalletuksiin ja myöntämiinsä pankkien päiväluottoihin. Lokakuussa päivätalletuskorko alennettiin 7.5 prosentista 4 prosenttiin ja päiväluottokorko korotettiin 11 prosentista 13 prosenttiin. Pankki-kohtaisen päiväluottokiintiön ylittävältä osalta perittävä sakkokorko pidettiin ennallaan 19 prosenttina. Päiväluotto- ja päivätalletuskoron en-

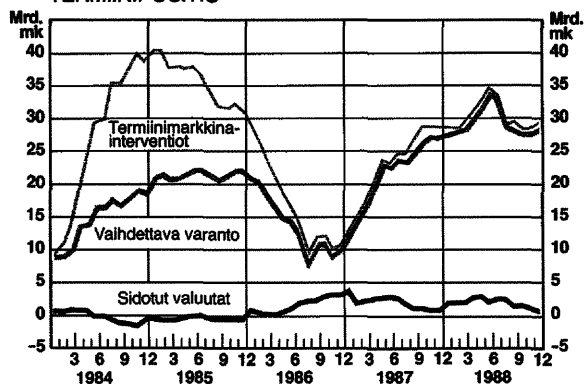
tistä selvemällä eriyttämisellä pyrittiin tehostamaan pankkien välisten markkinoiden toimintaa. Suomen Pankin päiväkorkojen rahapoliittinen tehtävä on ratkaisevasti muuttunut, kun rahapolitiikkaa ohjataan markkinaoperaatioilla. Nyt ne toimivat ylä- ja alarajoina pankkien välisten markkinoiden yön yli -korolle, mutta eivät vaikuta muulla tavoin yleiseen markkinakorkotasoon.

Pääomanliikkeet

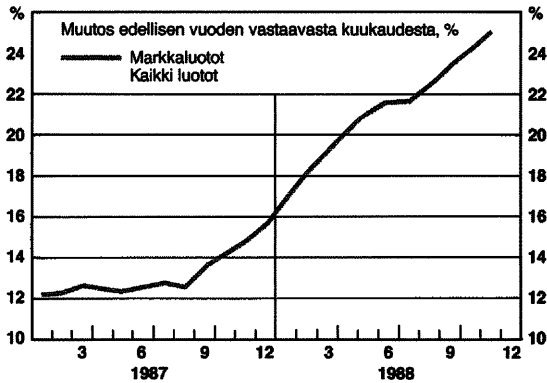
Pääomantuonti jatkui etenkin vuoden alkupuolella korkoeron ja jo aiemmin toteutuneen ulkomaisten luottojen vapautumisen vauhdittamana. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla pääoman nettotuonti oli 13.4 mrd. markkaa, mikä ylitti noin 7 mrd. markalla vaihtotaseen alijäämän ja lisäsi vastaavalla määrällä valuuttavarantoa (kuvio 11). Korkoeron supistuminen ja valuuttamääräisten notariaattiluottojen kieltäminen kesällä käänisivät pääomanliikkeet tuonnista vienniksi, ja tällöin tasaisesti kasvava vaihtotaseen vaje rahoitettiin valuuttavarannon supistumisen kautta. Koko vuoden pääomantuonti vastasi kuitenkin vaihtotaseen alijäämää (taulukko).

Valtaosa pääomantuonnista muodostui lainoista, joita yritykset ottivat joko pankkien kautta tai suoraan kansainvälisiltä markkinoilta. Valuuttaa tuli maahan edelleen myös termiinimarkkinoi-

Kuvio 11.
SUOMEN PANKIN VALUUTTAVARANTO JA
TERMIINIPOSITIO

Kuvio 12.
PANKKIEN LUOTONANTO YLEISÖLLE

den kautta. Pankkien termiinikaterahoitus jäi kuitenkin suhteellisen vähäiseksi, sillä vientiyriytysten termit eivät enää kasvaneet. Ulkomaiset pankit sen sijaan hankkivat termiinimarkkinoiden kautta markkasaamia yli 9 mrd. markkaa.

Tärkein pääoman viennin kanava olivat suorat sijoitukset ulkomaille, joissa kuvastui suomalaisten yritysten hakeutuminen kansainvälisille markkinoille. Myös valtio vei nettomääräisesti pääomaa kuolettaessaan aikaisempia lainojaan yli uuden lainanoton.

Pankkien luottokorot ja luotonanto

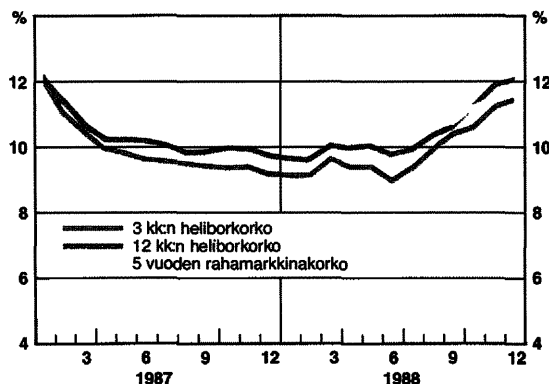
Kotimaista kysyntää ja luottoekspansiota ei kyetty kuluneen vuoden aikana hillitsemään rahapoliittisin keinoin siten kuin erityisesti vaihtotaseen syvenemisen vuoksi olisi ollut tarpeellista. Pankkien markkaluotonanto kasvoi peräti 31 % (kuvio 12). Voimakas luottojen kasvu vaikutti osaltaan siihen, että asuntomarkkinat

Vaihtotaseen rahoitus, milj. mk

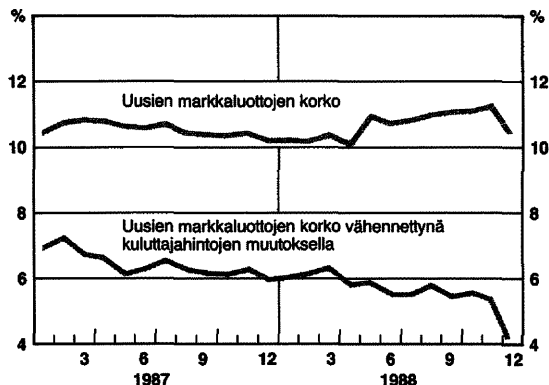
		I	II	III	IV	I-IV
Kauppatase	1 666	983	- 736	-2 330	2 283	200
A. VAIHTOTASE	-8 500	-3 000	-3 721	-4 727	-1 152	-12 600
B. PÄÄOMAN TUONTI	24 236	5 341	8 439	-2 361	1 364	12 783
Rahoituslainat						
Pankkien välittämät	9 139	3 486	4 427	3 747	3 351	15 011
Yritykset suoraan	2 474	3 231	1 615	889	3 361	9 096
Ulkomaankaupan rahoitus						
Rahoituslainat	5 667	1 161	2 184	-5 272	- 783	-2 710
Toimitusluotot	659	-1 249	993	871	- 415	200
Pankkien termiinikaterahoitus	11 387	1 868	16	1 930	633	4 447
Suorat sijoitukset, netto	-3 355	- 933	-2 695	-1 573	-1 810	-7 011
Portfoliosijoitukset Suomeen	-1 626	6	- 212	- 43	67	- 182
Portfoliosijoitukset Suomesta (-)	-1 691	- 90	30	- 119	- 63	- 242
Valtion lainapääoma	2 287	- 857	1 179	-1 571	- 433	-1 682
Muut erät	- 705	-1 282	902	-1 220	-2 544	-4 144
A+B. VALUUTTAVARANNON MUUTOS	15 736	2 341	4 718	-7 088	212	183
Vaihdettava	17 817	1 295	4 662	-6 337	897	517
Sidottu	-2 081	1 046	56	- 751	- 685	- 334

¹ Arvio.

Kuvio 13.
RAHAMARKKINAKORKOJA

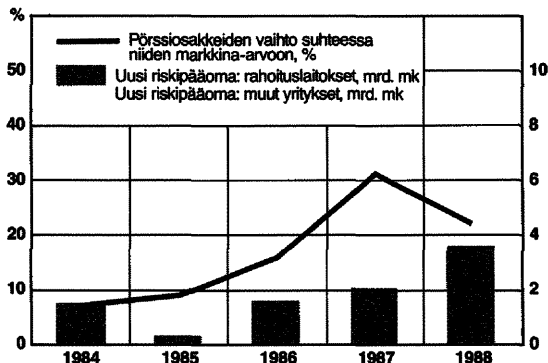
Kuvio 14.
UUSIEN LUOTTOJEN KORKO

samoin kuin rakennustoiminta laajemminkin selvästi ylikuumenivat ja että yksityisen kulutuksen määrä kasvoi edelleen 5%.

Markkinakorot olivat suhteellisen korkealla tasolla suuren osan vuotta (kuvio 13), ja niiden kehitystä myötäillen myös pankkien uusien markkaluottojen korot nousivat vuoden aikana. Se ei kuitenkaan riittänyt hillitsemään säännöstellyn purkautumisen myötä esiin tullutta luottojen kysyntää. Kiihtyneen inflaation vuoksi uusien luottojen korot kuitenkin laskivat suhteessa kuluttajahintojen nousuun vuoden aikana (kuvio 14).

Kuvio 15.
PÖRSSIYHTIÖIDEN RISKIPÄÄOMAN HANKINTA
JA OSAKEVAIHTO

RAHOITUSMARKKINAT JA NIIDEN SÄÄNTELY

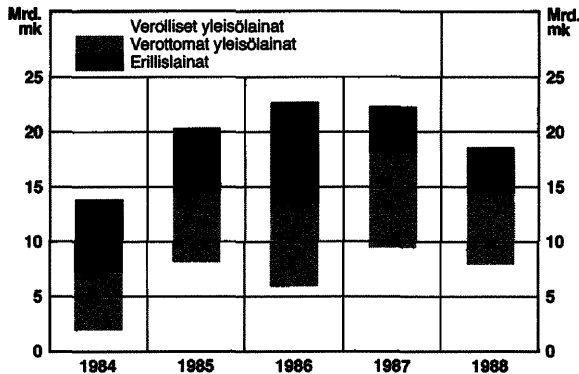
Rahoitusmarkkinoiden kehityksen pääpiirteet

Pääomamarkkinat vilkastuivat huomattavasti kuluneena vuonna. Nimenomaan osake-markkinoiden kehitys oli ripeää. Markkinoilta hankitun riskipääoman määrä kasvoi selvästi, samoin osakkeiden markkamääräinen vaihto lisääntyi (kuvio 15). Samanaikaisesti organisoidun osakekaupan piirissä olevien yhtiöiden lukumäärä lisääntyi merkittävästi: pörssilistalla noteeratujen yhtiöiden määrä nousi 54:stä 66:een ja OTC-yhtiöiden määrä 16:sta 47:ään. Joukkovelkakirjoilla hankittu rahoitus sen sijaan supistui vuonna 1988 (kuvio 16).

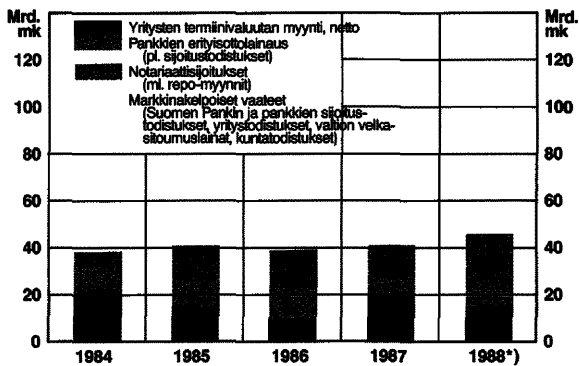
Rahamarkkinat eli lyhytaikaisten rahoitusvaateiden tukkumarkkinat laajenivat edelleen nopeasti 1988. Samalla markkinakelpoisten vaateiden osuus kasvoi selvästi, lähes 2/3:aan kaikista rahamarkkinavaateista (kuvio 17). Pankkien sijoitustodistukset säilyttivät keskeisen asemansa rahamarkkinoilla. Huomionarvoista oli myös korkoterminisopimusten yleistymisen.

Pankkien varainhankinnassa markkinahintaisten, erityisesti ulkomaisten velkojen osuus kasvoi edelleen (kuvio 18). Tämä merkitsi perus-

Kuvio 16.
JOUKKOVELKAKIRJALAINOJEN EMISSIOT
KOTIMAASSA

Kuvio 17.
RAHAMARKKINAVOLYYMIT

*) 1988/11

korkosidonnaisuuden merkityksen supistumista varainhankinnassa, vaikka edelleenkin huomattava osa pankkien veloista, varsinkin markkatalletuksista, on peruskorkosidonnaista. Myös luotonannon rakenne muuttui. Markkinakorkoihin sidottujen luottojen osuus lisääntyi selvästi ja oli loppuvuodesta jo lähes kolmanneksen uusista markkaluotoista.

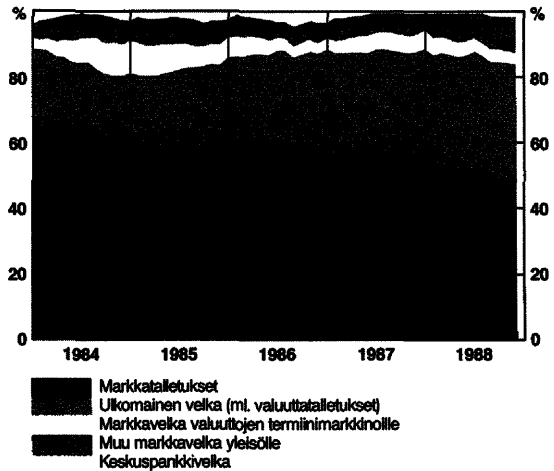
Kilpailu luottomarkkinoilla kiristyi vuoden 1988 mittaan. Tämä heijastui pankkien korkomarginaaliin, kun kasvaneita rahoituskustannuksia ei voitu täysimääräisesti siirtää luottokorkoihin. Talletuspankkien markkaluotonannon ja

markkavarainhankinnan (kannat) välisen eron kasvu pysähtyi (kuvio 19). Tästä huolimatta pankkien kannattavuus säilyi hyvänä.

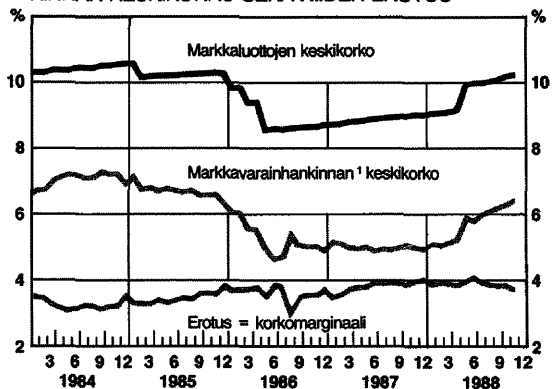
Uusi ilmiö rahoitusmarkkinoilla oli organisoitun optiokaupan alkaminen keväällä 1988. Monien vaiheiden jälkeen markkinoille syntyi kaksi markkinapaikkaa, joilla on käyty kauppaa ensi sijassa ns. indeksiopioilla eli osakeindeksiin kohdistuvilla optioilla.

Arvopaperimarkkinoiden kaupankäyntijärjestelmiä kehitettiin vuonna 1988 usealla taholla.

Kuvio 18.
PANKKIEN VARAINHANKINNAN RAKENNE

Kuvio 19.
MARKKALUOTONANNON JA MARKKAVARAINHANKINNAN KESKIKORKO SEKÄ NIIDEN EROTUS

¹ Normaaliehtoinen otolainaus + erityisotolainaus

Helsingin Arvopaperipörssi aloitti joukkovelkakirjojen automatisoidun kaupankäynnin keväällä ja siirtynee alkuvuodesta 1989 myös osakkeiden vastaavaan kauppaan. Suurimmat pankit perustivat arvopaperikaupan selvittely-yhtiön, jonka avulla on tarkoitus poistaa arvopaperien kuljettamisen tarve kaupankäynnin yhteydessä. Asia liittyy läheisesti paperittomaan arvopaperijärjestelmään siirtymiseen, jota koskevaa lainsäädäntöä niin ikään valmisteltiin. Myös rahamarkkinavaateiden kaupankäynnin ja selvittelyn tehostamismahdollisuuksia tutkittiin.

Valuutansäännöstelyn lieventäminen

Suomen Pankki on 1980-luvulla asteittain lieventänyt pääomanliikkeiden säännöstelyä. Säännöstelyn purkamisella on haluttu parantaa suomalaisten yritysten kilpailuedellytyksiä, lisätä kilpailua ja tehokkuutta kotimaisilla rahoitusmarkkinoilla sekä poistaa säännöstelyn aiheuttamia vääristymiä. Muutosten asteittaisuudella on haluttu antaa kotimaisille rahoitusmarkkinoille aikaa sopeutua uusiin entistä kilpailullisempiin olosuhteisiin. Säännöstelyn purkaminen on lisäksi pyritty ajoittamaan niin, että se on tukenut kulloinkin hyväksi katsottua talouspolitiikan peruslinjaa. Säännöstelyn lievennykset ovat kohdistuneet ensi sijassa pääoman tuontiin.

Vuoden 1988 elokuun alussa Suomen Pankki helpotti pääoman vientiä. Yritysten suorat sijoitukset rahoituslaitosten sijoituksia lukuun ottamatta vapautettiin luvanvaraisuudesta. Tällä toimenpiteellä ei kuitenkaan ollut sanottavaa välitöntä vaikutusta, koska lupakäytäntö oli ollut verraten vapaa jo pitemmän aikaa.

Ns. portfoliosijoituksia julkisesti noteerattuihin ulkomaisiin arvopapereihin helpotettiin nostamalla tällaisten sijoitusten sallittu määrä 50 000 markasta 300 000 markkaan. Niin ikään ulkomaisten asuntojen ja kiinteistöjen hankkimista koskevaa rajaa väljennettiin.

Kesäkuussa 1988 Suomen Pankki täsmensi myös määräyksiään ulkomaisten luottojen välittämisestä. Uusien määräysten mukaan valuuttaluottoihin oikeutetut yritykset eivät saa välittää luottoja suoraan tai pankkien notariaattien kaut-

ta edelleen sellaisille talousyksiköille, jotka itse eivät ole oikeutettuja ulkomaisten luottojen ottamiseen.¹

OECD suoritti kuluneen vuoden aikana säännönmukaisen valuutansäännöstelyyn liittyvien varaumien ja poikkeaman tutkinnan. Varaukset ovat Suomen tekemiä poikkeuksia OECD:n pääomanliikkeiden vapauttamissäännöstöön, jota Suomi on OECD:hen liittyessään sitoutunut noudattamaan. Myöhemmin, vuonna 1985, tehty tilapäinen poikkeama koskee markkamääräisten joukkovelkakirjojen myyntiä ulkomaille. Tutkinnan yhteydessä Suomen toivottiin jatkavan pääomanliikkeiden säännöstelyn purkamista, mutta ei asetettu kyseenalaiseksi Suomen omaksumaa asteittaisen etenemisen linjaa.

Luottojen korkosidonnaisuudet

Vaikka Suomen Pankki lopetti vuonna 1986 pankkien ja vakuutuslaitosten luottokorkojen tasoon kohdistuneen ns. keskikorkosäännöstelyn, on Suomen Pankki sen jälkeenkin antanut pankeille suosituksia siitä, millaisia korkosidonnaisuuksia luotoissa olisi hyvä käyttää. Ohjeilla on ensi sijassa pyritty turvaamaan luottosopimusten ja niiden tulkinnan kohtuullisuus asiakkaan näkökulmasta.

Suomen Pankki on kevästä 1987 alkaen laskenut rahamarkkinoiden korkotasoa kuvaavia keskimääräisiä korkoja, heliborkorkoja, pankkien 1-12 kuukauden sijoitustodistusnoterausten perusteella. Vuoden 1988 alussa Suomen Pankki ryhtyi laskemaan ja julkaisemaan heliborkorkojen ohella myös niin sanottuja pitkäaikaisia viitekorkoja. Ne lasketaan kuukausikeskiarvoina pankkien antamista noteerauksista yhtäältä kolmen ja toisaalta viiden vuoden pituisille kiinteäkorkoisille kertakuoletus-tyyppisille joukkovelkakirjalainoille.

Korko-ohjeissaan Suomen Pankki on korostanut kiinteäkorkoisuuden ja peruskorkosidonnaisuuden suotavuutta kotitalouksien pitkäai-

¹ Tärkeimmät valuutansäännöstelyn muutokset 1988 on lueteltu liitteenä olevassa toimenpideluettelossa. Voimassa olevat yksityiskohtaiset valuuttamääräykset käyvät ilmi Suomen Pankin "Valuuttamääräykset" -julkaisusta.

kaisissa, varsinkin asunnon hankintaan tarkoiteuissa luotoissa. Samoin pitkäaikaisia viitekorkoja voidaan käyttää kaikessa luotonannossa, myös asuntoluotoissa. Haluttaessa sitoa luotto lyhytaikaiseen markkinakorkoon, Suomen Pankki on pitänyt parhaina viitekorkoina heliborkorkoja. Suomen Pankki ei kuitenkaan pidä niitä sopivina asuntoluottojen viitekoroiksi. Ohjeissa kiinnitettiin huomiota myös siihen, ettei luottokorkoja tulisi muuttaa suhteessa viitekorkoon rahoituslaitoksen yksipuolisella päätöksellä kuin selvästi todettavissa olevista erityisistä syistä. Pankeille korostettiin myös luottosopimusten aiempaa täsmällisemmän muotoilun tähdellisyyttä.

Riskien seuranta

Säännöstelyn lieventymisen sekä rahamarkkinoiden kehittymisen myötä pankit ovat voineet aiempaa vapaammin määrittää saamistensa ja velkojensa rakenteen. Samalla erityisesti korkojen vaihtelu on lisääntynyt. Tämä on lisännyt pankkitoimintaan liittyviä riskejä varsinkin, kun kilpailun kiristyminen on aiheuttanut painetta pankkien kannattavuuteen. Sen vuoksi pankkien riskien hallinta on noussut entistä keskeisemmäksi.

Keskuspankki on pyrkinyt parantamaan omaa pankkiriskiseurantaansa ja vaikuttamaan pankkeihin niin, että ne kiinnittäisivät aiempaa suurempaa huomiota omaan riskienhallintaansa. Suomen Pankin toiminta tällä alueella perustuu Suomen Pankin ohjesäännön velvoitukseen pitää ”Suomen rahalaitos vakavalla ja turvallisella kannalla”. Kun Suomen Pankin organisaatiota uudistettiin vuoden 1988 alusta lukien, keskitettiin pankkiriskien seuranta erityiselle tätä varten perustetulle riskien seurantaosastolle.

Suomen Pankki on jo pitkään seurannut pankkien valuuttariskejä ja asettanut rajoja pankkien ns. avoimelle valuuttapositioneille. Vuonna 1988 toteutettujen riskien seurannan ja hallinnan tehostamistoimien pääpaino on kohdistunut korko- ja maksuvalmiusriskien seurantaan. Niiden osalta Suomen Pankki käynnisti vuoden 1988 alkupuolella uudet seurantajärjestelmät. Uusien järjestelmien avulla keskuspankki saa aiempaa paremman kuvan siitä, millaisia riskipo-

sitioita eri pankeilla on. Suomen Pankki on myös entisestään tiivistänyt yhteistyötä pankkitarkastusviraston kanssa riskien seurantaan liittyvissä asioissa.

Talletuspankkilainsäädännön uudistus

Suomessa on valmisteltu jo usean vuoden ajan talletuspankkeja koskevien lakien uudistamista. Pankkitoimintakomitea jätti asiasta mietinnön vuonna 1986. Sen pohjalta valtiovaraministeriön asettama pankkilakityöryhmä laati yksityiskohtaiset uudistusesitykset sisältävän mietinnön, joka valmistui lokakuussa 1987. Vuoden 1988 alkupuolella ministeriö sai lausunnot mietinnöstä useilta eri tahoilta, mm. Suomen Pankilta. Tämän jälkeen valmistelua on jatkettu pyrkimyksenä saada lakiesitykset eduskunnan käsittelyyn alkuvuodesta 1989.

Uudistuksella on pyritty saattamaan lainsäädäntö muuttuneita rahoitusmarkkinoita vastaavaksi. Keskeiseksi tavoitteeksi on muodostunut pankkien vakavaraisuusvaatimusten tiukentaminen ja saattaminen riippuvaiseksi toiminnan arvioituista riskeistä. Tämän ohella on pyritty yhtäläistämään pankkien kilpailuedellytyksiä, täsmentämään pankeille sallitun liiketoiminnan määrittelyä, karsimaan tarpeettomia lupamenetelyjä, parantamaan asiakkaansuojaa ja saattamaan Suomen lainsäädäntö aiempaa paremmin sopusointuun kansainvälisesti omaksuttujen periaatteiden kanssa.

Suomen Pankki piti lausunnossaan pankkilakityöryhmän esityksiä pääosin onnistuneina.² Ongelmalliseksi Suomen Pankki katsoi kuitenkin mm. esityksen vakavaraisuusvaatimusten yhteensopimattomuuden kansainvälisten, lähinnä Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) piirissä valmisteltujen suositusten kanssa. Kesällä 1988 keskeiset markkinatalousmaat pääsivät yhteisymmärrykseen vakavaraisuussuosituksista, jotka eräiltä osin poikkeavat Suomessa kaavailuista säännöksistä. Suomen Pankki pyrki osaltaan vaikuttamaan siihen, että talletuspankkilakiesitystä muutettaisiin mahdollisimman pitkälti niin, etteivät sen vakavaraisuussäännökset aiheuttaisi

² Vuosikirjan liitteenä on luettelo Suomen Pankin vuonna 1988 antamista tärkeimmistä lausunnoista.

vaikeuksia suomalaisille pankeille kansainvälistyvillä rahoitusmarkkinoilla. Tämän kysymyksen ratkaisu viivästytti lakipaketin valmistelua syksyllä 1988.

Rahoitusvaateiden verokohtelu

Pääomatulojen epäyhtenäinen verokohtelu on vaikuttanut monin tavoin Suomen rahoitusmarkkinoiden toimintaan. Pankkitalletusten verottomuus on tukenut rahoitusjärjestelmän pankkikeskeisyyttä ja siihen liittyen ollut omiaan mm. ylläpitämään moniin muihin maihin verrattuna laajaa ja siten kallista konttoriverkostoa. Yhdistyneenä korkomenojen verovähennysoikeuteen talletuskorkotulojen verottomuus on myös aiheuttanut veroarbitraasia. Lisäksi korkomenojen vähennysoikeus on ollut omiaan heikentämään rahapolitiikan vaikutusta kotitalouksien luotonkysyntään.

Näistä syistä Suomen Pankki on jo pitkään pitänyt korkotulojen ja -menojen verotuksen uudistamista toivottavana. Pankki on tukenut uudistusprosessia mm. lausunnoillaan sekä osallistumalla uudistusta valmistelevien komiteoiden ja työryhmien työhön.

Talletusten ja obligaatioiden uusi heinäkuussa 1988 annettu ja vuoden 1989 alussa voimaan tullut verohuojennuslaki on askel toivottuun suuntaan. Talletusten verottomuus rajoittuu lähinnä puhtaisiin transaktiotileihin ja toisaalta kahden vuoden pituisiin siirtokelvottomiin talletuksiin. Lisäksi verottomille tileille maksettu korko on rajoitettu verraten alhaiseksi. Laista myös poistuu tuotekehittelyä rajoittava vaatimus tiliehtojen yhtäläisyydestä pankkiryhmiä välillä. Uudessa laissa verottomien talletusten suurin sallittu korko on kytketty suoraan Suomen Pankin peruskorkoon.

Osana laajempaa verouudistusta muutettiin pääomatulojen yleistä verottomuutta ja korkojen verovähennysoikeutta koskevat säännökset vuoden 1989 alusta lukien. Korkomenojen verovähennysmahdollisuuksia supistettiin ja korko- ja muiden pääomatulojen verotusta yhdenmukaistettiin. Muutokset lieventävät ongelmia, joita verotus rahoitusmarkkinoiden toiminnalle aiheuttaa. Suomen Pankin käsityksen mukaan

uudistusta olisi kuitenkin jatkettava. Erityisesti korkomenojen vieläkin tuntuva vähennysoikeutta olisi syytä edelleen rajoittaa ja korkotulojen verotuksessa olisi pyrittävä lähdeveron soveltamiseen.

Erääksi rahoitusmarkkinoiden instrumenttien kehitystä ohjaavaksi ja vääristäväksi tekijäksi on pitkään koettu velkakirjojen varsin epäyhtenäinen leimaverokohtelu. Leimaverotuksen uudistamista onkin tutkittu jo jonkin aikaa. Vuonna 1988 hanke sai uutta vauhtia, kun valtiovarainministeriö asetti toimikunnan valmistelemaan asiaa.

Muut lainsäädäntöhankkeet

Talletuspankkilainsäädännön ja talletusten verohuojennuslain ohella kuluneena vuonna oli vireillä useita muitakin rahoitusmarkkinoiden toimintaan merkittävästi vaikuttavia lainsäädäntöhankkeita. Ehkä tärkein niistä on arvopaperimarkkinalaki, johon läheisesti liittyy laki arvopaperinvälittäjistä eli pankkiiriliikelaki. Hallitus antoi eduskunnalle esitykset arvopaperimarkkinalaiksi lokakuussa 1988 ja pankkiiriliikelaksi joulukuussa 1988.

Arvopaperimarkkinalaki täyttää ilmeisen aukon Suomen rahoitusmarkkinoita säätelevässä säännöstössä. Arvopaperimarkkinoiden kasvun myötä selvät pelisäännöt ja niitä osaltaan turvaava viranomaisvalvonta ovat tulleet aikaisempaa tärkeämmiksi. Markkinoiden itsesäätelyä ei enää ole voitu pitää riittävänä. Suomen Pankin käsityksen mukaan esitetty laki on hyvin tarpeellinen. Suomen Pankki olisi kuitenkin toivonut mm. lain soveltamisalan ja pörssin ulkopuolisia kauppoja koskevan tiedonantovelvollisuuden laajentamista esitetystä.

Kuluneena vuonna jatkuivat myös valmistelut paperittomaan järjestelmään eli ns. arvosuusjärjestelmään siirtymiseksi. Oikeusministeriössä oli aikaisemman työryhmämietinnön ja siitä annettujen lausuntojen perusteella valmisteltu esitys, jonka johdosta ministeriö järjesti vuoden lopulla eri osapuolten kuulemistilaisuuden. Suomen Pankki piti arvo-osuusjärjestelmään siirtymistä tärkeänä ja kiireellisenä tehtävänä ja ilmaisi valmiutensa osallistua jatkossakin aktiivisesti uuden järjestelmän valmisteluun.

Samoin kuin arvopaperikauppaa ei myöskään rahoitusyhtiöiden toimintaa ole lainsäädännöllä varsinaisesti säännelty. Rahoitusyhtiöiden toiminnan laajetessa tämä on ollut selvä ongelma erityisesti sijoittajien ja yhtiöiden asiakkaiden aseman turvaamisen näkökulmasta. Tämän vuoksi on pidetty tarpeellisena säätää erillinen rahoitusyhtiölaki. Lakiesitys annettaneen eduskunnalle 1989 alkupuolella. Suomen Pankki katsoi lausunnossaan lakiesityksen pohjana olleesta mietinnöstä, että rahoitusyhtiön toimiala olisi mm. kilpailunedistämissyistä syytä määritellä esitettyä laajemmin. Suomen Pankin mielestä rahoitusyhtiöille olisi mm. sallittava ns. suora luotonanto yleisölle.

Joulukuussa 1988 valtiovarainministeriö asetti Suomen Pankin aloitteesta työryhmän laatimaan ehdotusta kassavarantotalletuksia koskevaksi laiksi. Tämän valmistelutyön tavoitteena on saada aikaan kassavarantojärjestelmä, joka antaisi keskuspankille nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa kassavarantojen keräämisellä rahoituslaitosten likviditeettiin ja edelleen luotonantotahaluuteen.

Vuonna 1988 valmisteltiin myös Suomen Pankin omistuksessa ja hallinnassa olevan Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahaston (Sitra) hallinnollisen aseman uudistamista. Edus-

kunnan pankkivaltuusmiesten asettama työryhmä esitti maaliskuussa, että säädettäisiin erityinen Sitraa koskeva laki. Sitrasta muodostettaisiin itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, eikä Suomen Pankki enää osallistuisi sen toimintaan. Rahaston ylintä päätösvaltaa käyttäisi pankkivaltuusmiehistä koostuva hallintoneuvosto. Suomen Pankki luovuttaisi uuden rahaston peruspääomaksi Sitran nykyisen peruspääoman 400 milj. markkaa. Pankkivaltuusmiehet pitivät työryhmän esitystä peruslinjoiltaan onnistuneena. Vuoden lopulla asian valmistelua jatkettiin valtiovarainministeriössä tarkoituksena saada asiasta aikaan hallituksen esitys eduskunnalle kevään 1989 kuluessa.

Suomen Pankin vuodelta 1925 peräisin olevan ohjesäännön uudistamista valmisteltiin valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä. Työryhmä sai mietintönsä valmiiksi maaliskuussa 1988. Toimeksiannon mukaisesti työryhmän laatimassa lakiluonnoksessa ei esitetä muutoksia Suomen Pankin asemaan suhteessa muihin valtioelimiin. Sen sijaan Suomen Pankin tehtävät määritellään uudella tavalla ja pankkivaltuuston ja johtokunnan työnjakoa selkiytetään. Eduskunnan pankkivaltuusmiehet ja Suomen Pankin johtokunta pitivät lausunnoissaan työryhmän mietintöä varsin onnistuneena.

MUU VIRANOMAISTOIMINTA

JÄRJESTELYT MAKSUSOPIMUSMAIDEN KANSSA

Suomella oli vuonna 1988 käytössä clearingmaksujärjestelmä Bulgarian, Neuvostoliiton ja Saksan demokraattisen tasavallan kanssa. Selvitystilivaluuttana Bulgarian ja Saksan demokraattisen tasavallan kanssa oli Suomen markka ja Neuvostoliiton kanssa rupla.

Suomen ja Neuvostoliiton välisen clearing- eli selvitystilin saldo supistui vuoden 1988 aikana. Tähän vaikuttivat poikkeuksellisen suuret välitysöljykaupat sekä Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämä puiteluotto Suomen Neuvostoliiton-viennin rahoittamiseksi. Selvitystili Bulgarian kanssa pysyi edellisvuosien tapaan Suomelle ylijäämäisenä ja tili Saksan demokraattisen tasavallan kanssa alijäämäisenä.

Suomen ja Neuvostoliiton välisen kaupan vaihteluiden ja selvitystilille muodostuneen pysyväsluonteisen Suomen saamisen ongelmien ratkaisemiseksi tehtiin työtä vuoden 1988 aikana. Syyskuussa allekirjoitettiin maiden hallitusten välinen pöytäkirja, jossa sovittiin merkittävistä muutoksista voimassa olevaan, vuosia 1986—

1990 koskevaan tavaravaihto- ja maksusopimukseen. Maksusopimuksen muutosta valmistelleiden valtuuskuntien puheenjohtajina toimivat vuorollaan Suomen Pankin johtokunnan jäsen Pentti Uusivirta sekä osastopäällikkö Kari Holopainen.

Uudistetussa sopimuksessa ruplamääräisen selvitystilin luottoraja lasketaan nykyisestä 300 milj. ruplasta (2.1 mrd. markasta) 200 milj. ruplaan (1.4 mrd. markkaan) ja luottorajan ylitykset tullaan tasoittamaan neljännesvuosittain vapaasti vaihdettavilla valuutoilla. Uusi luottoraja on koroton 100 milj. ruplaan (0.7 mrd. markkaan) asti, jonka ylittävälle osalle velallinen maksaa eurovaluuttojen lyhytaikaiseen korkotasoon perustuvaa korkoa. Nämä muutokset tulevat voimaan vuoden 1990 alusta, jolloin tilin tulee kauppaa koskevien suunnitelmien mukaisesti olla tasapainossa.

Vuoden 1989 alusta selvitystilillä olevat varat suojataan ruplan ulkoisen arvon muutoksilta. Lisäksi uudistetussa sopimuksessa vahvistetaan edelleen mahdollisuus käyttää kaupallisissa sopimuksissa hinnoitteluvaluuttana markkaa tai muita vapaasti vaihdettavia valuuttoja ruplan ohella. Tavaravaihto- ja maksusopimuksen muutoksen kanssa samanaikaisesti allekirjoitettu

maiden välinen pöytäkirja mahdollistaa myös luottojen käytön clearingkaupassa.

Vuoden 1989 tavaravaihtopöytäkirjan mukaan Suomen vienti Neuvostoliittoon tulee vähenemään, mikä johtuu Suomen selvitystilisaamisten pienentämisestä. Vuoden 1988 lopussa maiden välisellä selvitystilillä oli Suomella 144 milj. ruplan (1.0 mrd. markan) suuruinen saaminen. Tilisaamisiin kuuluu lisäksi vuonna 1986 kertyneestä ylijäämästä irroitettu 285 milj. ruplan (2.0 mrd. markan) erityistili. Erityistilin kuolelutukset pienentävät vuosien 1989—1991 vientiä, sillä nämä kuolelutukset on sovittu tapahtuviksi ensisijaisesti selvitystilin kautta. Tavaravaihtopöytäkirjassa pyrittiin vuoden 1989 viennin arvo määrittämään siten, että erityistilin ensimmäisen kuoleluserän jälkeen selvitystili on vuoden 1989 lopussa tasapainossa.

KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF)

Suomen Pankki vastaa Suomen yhteyksistä Kansainväliseen valuuttarahastoon. Pohjoismaat muodostavat rahastossa ryhmän, jolla on yhteinen edustaja johtokunnassa. Sovitun vuorotteluperiaatteen mukaan on Suomelle kertomusvuonna kuulunut johtokunnan varajäsenen paikka. Sitä hoiti osastopäällikkö Markus Fogelholm Suomen Pankista.

Vuoden aikana pankki valmisteli kannanottoja kansainvälisen valuuttajärjestelmän kysymyksistä yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa. Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Rolf Kullberg käytti syyskuussa Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin vuosikokouksessa Länsi-Berliinissä Pohjoismaiden yhteisen valuuttarahastoa koskevan puheenvuoron. Kokouksen keskeisiä aiheita olivat maailmantalouden tila, kehitysmaiden velkaongelma sekä valuuttarahaston rahoitusasema.

Kansainvälisen valuuttarahaston tutkintaryhmä vieraili toukokuussa Helsingissä ja tutustui Suomen taloudelliseen tilaan sekä harjoitettiin

tuun talouspolitiikkaan. Tämä tutkinta oli ns. artikla IV -konsultaatio, joita IMF pitää säännöllisesti jäsenmaidensa kanssa.

Edistääkseen IMF:n tili- ja valuuttayksikön, erityisten nosto-oikeuksien (SDR) käyttöä, Suomi solmi vuoden 1987 lopussa rahaston kanssa sopimuksen vapaaehtoisista SDR-liiketoimista. Tämän vuoksi Suomen SDR-tiliasema muuttui kertomusvuoden aikana aiempaa useammin. Vuoden lopussa SDR-tilin saldo oli 1 120 milj. markkaa; tämä oli 221 milj. markkaa enemmän kuin edellisvuoden lopussa.

Kertomusvuonna Suomi maksoi kehitysmaiden rakenteellista sopeutusta varten perustetun IMF:n uuden rahoitusjärjestelyn (ESAF) ensimmäisen maksuerän 30 milj. markkaa. Rahoitusjärjestelyyn osallistumisesta oli tehty päätös jo vuonna 1987.

Suomen varanto-osuus IMF:ssä kasvoi 147 milj. markkaa ja oli vuoden lopussa 940 milj. markkaa. IMF käytti kertomusvuoden aikana Suomen markkaa luotonannossaan.

Muu kansainvälinen yhteistyö

Suomen Pankki on osakkaana teollisuusmaiden keskuspankkien välisenä yhteistyö- ja selvitysfoorumina toimivassa Kansainvälisessä järjestelypankissa (BIS). Kuukausittain pidettävissä keskuspankkien pääjohtajien tapaamisissa on säännöllisesti käsitelty mm. valuuttamarkkinoiden toimintaa ja vaihdettu niitä koskevia tietoja. BIS:n puitteissa toiminut ns. Cooken pankkivalvontakomitea sai työnsä valmiiksi heinäkuussa.

Suomen Pankki osallistui kertomusvuonna muiden viranomaisten kanssa Euroopan vapaakauppajärjestön (Efta) piirissä tehtävään työhön sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) laajaan työhön, lähinnä talouspoliittisen komitean ja rahoitusmarkkinakomitean sekä niiden alaisten työryhmien työskentelyyn. OECD tutki kertomusvuonna myös Suomen asettamat varaukset ja poikkeaman järjestön pääomanliikkeiden vapauttamissäännöstöön (ks. s. 17).

Pohjoismainen yhteistyö valuuttapolitiikan alalla jatkui pohjoismaisessa finanssivaliokun-

nassa (NFU), jossa valmisteltiin yhteispohjoismaisia kannanottoja mm. IMF:ssä esillä oleviin kysymyksiin. Valiokunnassa käsiteltiin myös kahta pohjoismaista virkamiestyöryhmäraporttia, joissa selviteltiin pääomanliikkeiden säätelyn sekä finanssipalvelujen kaupan vapauttamispaineita Pohjoismaissa EY-integraation edetessä. Syksyllä valiokunnan puheenjohtajaksi valittiin Suomen Pankin johtaja Matti Vanhala.

Suomen Pankki osallistui suomalais-neuvostoliittolaisen taloudellisen yhteistyökomission sekä Suomen ja SEVin yhteistyökomission toimintaan. Pankki osallistui myös tarkkailijana Kansainvälisen investointipankin (MIB) neuvoston kokoukseen ja Kansainvälisen talousyhteistyöpankin (MBES) neuvoston kokoukseen.

Kansainvälisen yhteistyön valmistelu kotimaassa

Vuonna 1987 ulkoasiainministeriön asettamassa toimikunnassa, jonka tehtävänä on pohtia Efta/EY-yhteistyön ja Euroopan yhteisön sisäisten markkinoiden kehitystä sekä integraation vaikutuksia Suomen kannalta, toimi Suomen Pankin edustajana johtokunnan jäsen Pentti Uusivirta. Suomen Pankki osallistui myös toimikunnan eräiden työryhmien toimintaan, joissa on tehty integraatioon liittyvää selvitystyötä. Lisäksi pankin edustajat osallistuivat Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) puitteissa käynnistyneen monenkeskisen ns. Uruguayn kauppaneuvottelukierroksen kotimaiseen valmistelutyöhön.

Valtiovarainministeriö asetti vuonna 1988 eri viranomaisia edustavan työryhmän, jonka tehtävänä on kartoittaa Länsi-Euroopan rahoitusmarkkinoiden yhdentymisen etenemistä ja sopeutumispaineita Suomessa sekä antaa ehdotuksia tarvittaviksi toimenpiteiksi. Työryhmän puheenjohtajana toimii pankin vs. johtokunnan jäsen Markku Puntila.

VALUUTTAVARANNON HOITO

Suomen Pankin vaihdettava varanto sijoitettiin aikaisempaan tapaan kultaan, erityisiin nosto-oikeuksiin, valuuttatalletuksiin sekä ulko-

maisiin ensiluokkaisiin arvopapereihin. Valuuttatalletukset on hajautettu tärkeimpien teollisuusmaiden johtaviin pankkeihin. Pääosa talletuksista on varannon riittävän likvidiyden takamiseksi verraten lyhytaikaisia. Kullan määrä säilyi kertomusvuoden aikana ennallaan runsaana 60 tonnina. Se on arvostettu Suomen Pankin taseessa 35 markaksi grammalta.

Vaihdeettavan varannon pääerien markkarvo ja jakauma olivat vuoden lopussa seuraavat:

	milj. mk	%
Kulta	2 128	7.5
Erytyiset nosto-oikeudet	1 120	3.9
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	940	3.3
Vaihdettavat valuutat, netto	24 373	85.3
Yhteensä	28 561	100.0

Tärkeimmät sijoitusvaluutat olivat edelleen Yhdysvaltain dollari, Saksan markka, Japanin jeni ja Ison-Britannian punta. Tärkeimpien valuuttojen suhteellisissa osuuksissa ei vuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia.

ERITYISRAHOITUSJÄRJESTELYT JA SUHDANNEPOLIITTISET ERITYISTALLETUKSET

Eryityisrahoitusjärjestelyt

Suomen Pankin erityisrahoitusjärjestelyjen (uusvientiluotot, kotimaisten toimitusten rahoitus ja lyhytaikaisten vientiluottojen rahoitus) yhteenlaskettu luottokanta pieneni edelleen kuluneen vuoden aikana ja oli vuoden lopussa 2.9 mrd. markkaa.

Eryityisrahoitusjärjestelyt luotiin aikanaan rakennepoliittisina toimenpiteinä helpottamaan säännöstelytalouden olosuhteissa yritysten pääoman hankintaa. Rahoitusmarkkinoiden kehittymisen ja rahoituksen saatavuuden olennaisen parantumisen myötä järjestelyt ovat kuitenkin 1980-luvulla menettäneet alkuperäisen merkityksensä. Tästä syystä Suomen Pankki teki vuonna 1988 lopulliset päätökset erityisrahoitusjärjestelyjen lakkauttamisesta. Vuoden 1988 jälkeen ei

enää myönnetä uusia luottoja näiden järjestelyjen puitteissa. Jo edellisen vuoden lopulla Suomen Pankki oli tehnyt päätöksen lopettaa vientin rahoituksen — sekä lyhytaikaisten vientiluottojen että uusvientiluottojen myöntämisen — vuoden 1989 alusta. Lokakuussa päätettiin luopua myös kotimaisten toimitusten rahoittamisesta uusilla KTR-luotoilla niin ikään vuoden 1989 alusta.

Uusia KTR-luottojen varauksia tehtiin vuoden aikana vain 0.3 mrd. markan arvosta ja varauksia oli vuoden lopussa voimassa 0.6 mrd. markkaa. KTR-luottojen kanta aleni vuoden aikana 0.2 mrd. markkaa 6.0 mrd. markkaan. Tästä Suomen Pankin osuus oli 2.4 mrd. markkaa.

Uusvientiluottojen kanta väheni yli 80 % 0.1 mrd. markkaan, kun taas lyhytaikaisten vientiluottojen kanta pysyi ennallaan 0.4 mrd. markkana.

Tilapäisenä erityisrahoitusjärjestelynä Suomen Pankki päätti vuoden 1988 alussa myöntää pankeille satovahinkolainojen jälleenrahoituslainoja, jotka saivat olla enintään 80 % pankkien myöntämien satovahinkolainojen määrästä. Lainoja nostettiin kevään kuluessa 1.2 mrd. markan arvosta. Niiden koroksi määrättiin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä ja erääntymisajankohdaksi maaliskuu 1989. Tammikuussa 1989 Suomen Pankki pidensi laina-aikoja siten, että puolet kunkin lainan määrästä erääntyy vasta syksyllä 1989.

Suomen Pankki on vuodesta 1982 osallistunut Kehitysaluerahasto Oy:n (Kera) rahoitukseen. Tällä erityisrahoitusjärjestelyihin rinnastettavalla toiminnalla Suomen Pankki on huolehtinut noin neljänneksestä sen ulkoisesta rahoituksesta. Vuonna 1988 Suomen Pankki merkitsi Keran 120 milj. markan suuruisen luottodebenttuurilainan. Osana pyrkimystä keskittyä pelkästään varsinaisiin keskuspankkitehtäviin Suomen Pankki päätti huhtikuussa 1988, että se luopuu Keran rahoittamisesta vuoden 1991 alusta lukien. Vuosina 1989 ja 1990 luottoja myönnetään enintään ns. Keran rahoitustyöryhmä 1986:n esittämät 146 ja 155 milj. markkaa.

Suhdannepoliittiset erityistalutukset

Osana laajaa suhdannepoliittista toimenpidekokonaisuutta valtioneuvosto päätti tammikuussa jatkaa ennen vuotta 1985 tehtyjen investointivarausten käyttöajanjaksoa vuoden 1990 loppuun. Lisäksi valtioneuvosto vapautti elokuun alusta lähtien turkistarhaajien investointivaraukset, jotka oli tehty 1.1.1985—1.12.1987 päättyneiltä tilikausilta.

Suhdannepoliittiseksi välineeksi luodun investointivarausjärjestelmän (investointivarauslaki 1094/78) puitteissa hallitus pyrkii vaikuttamaan siihen, että yritykset siirtävät vapaaehtoisesti investointejaan korkeasuhdanteesta hitaamman kasvun kauteen. Järjestelmä sallii yritysten muodostaa tilinpäätöksessään verotuksessa vähennyskelpoisen varauksen, mutta velvoittaa ne toisaalta tekemään Suomen Pankkiin puolta varauksen määrää vastaavan talletuksen. Yritys saa nostaa talletuksen käyttäessään varausta investointeihinsa valtioneuvoston määräämänä käyttöajankohtana.

Investointitalletuksia oli Suomen Pankissa vuoden 1988 lopussa yhteensä 6.4 mrd. markkaa, mikä oli kolmanneksen enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Hallituksen antamassa esityksessä uudeksi investointivarauslaiksi investointivarausten muodostaminen sallitaan myös ammatinharjoittajille. Toteutuessaan laki lisää huomattavasti yksittäisten talletusten lukumäärää Suomen Pankissa. Lakiesityksestä antamassaan lausunnossa Suomen Pankki esitti, että talletusten osalta siirryttäisiin muissa suhdannepoliittisissa järjestelmissä noudatettuun menettelyyn, jossa valtion viranomaiset suorittavat talletusten keruun ja palauttamisen sekä tallettavat kokonaismäärää vastaavan summan Suomen Pankkiin.

Valtioneuvosto päätti tammikuussa, että suhdannetalletuksia, joita voidaan valtioneuvoston päätöksellä kerätä liiketoimintaa harjoittavilta verovelvollisilta suhdannevaihtelujen tasaimiseksi (suhdannetalletuslaki 53/77) kannetaan neljässä erässä vuoden ajalta 1.4.1988 alkaen. Kunnallisverotukseen perustuvan talletuksen määrä on 10 penniä veroäyriältä paitsi pääkaupunkiseudulla, jossa talletuksen määräksi päätettiin 25 penniä veroäyriältä. Eräillä kehitysalueilla

talletusta ei peritä lainkaan. Suhdannetalletuksia kertyi vuoden loppuun mennessä Suomen Pankkiin valtion tilille yhteensä noin miljardi markkaa.

Syyskuussa valtioneuvosto päätti selluloosasta suoritettavista vientitalletuksista. Vientitalletuslain (578/79) nojalla valtioneuvosto voi suhdannekehityksen tasoittamiseksi määrätä suoritettavaksi vientitalletuksia silloin, kun vientihinnat ovat nousseet niin, että siitä aiheutuva vientitulojen lisäys ilmeisesti häittäisi talouselämän vakaata kehitystä. Talletukseksi määrättiin 4.5 % tuotteen vientihinnasta. Talletuksia kerätään yhden vuoden ajan 23.9.1988 alkaen. Vuoden loppuun mennessä talletuksia oli kertynyt Suomen Pankkiin valtion tilille 20 milj. markkaa.

JOUKKOVELKAKIRJAT

Laki obligaatio- ja debentuurilainoista sekä muista joukkovelkakirjalainoista (553/69) määrää Suomen Pankin pitämään rekisteriä kaikista kotimaassa liikkeeseen lasketuista sekä suomalaisten lainanottajien ulkomailla emittoimista lainoista. Rekisterinpitäjän ominaisuudessa Suomen Pankki julkaisee lainakohtaisia tietoja joukkovelkakirjalainoista vuosittain Suomen joukkovelkakirjalainat -julkaisussa sekä kuukausittaisessa raha- ja valuuttamarkkinatiedotteessa.

Joukkovelkakirjainstrumentin luonteeseen vaikutti merkittävästi rekisteriviranomaisena toimivan Suomen Pankin velkakirjan maturiteettia koskeva uusi tulkinta. Aiemmasta poiketen Suomen Pankki alkoi toukokuussa 1988 hyväksyä rekisteröitäväksi myös alle 5 vuoden pituisia joukkovelkakirjalainoja. Joukkovelkakirjalainuudistamista valmisteltiin valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä.

Kotimaassa liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen määrä väheni neljänneksellä edellisestä vuodesta ja oli yhteensä noin 19 mrd. markkaa. Vähennys kohdistui tasaisesti kaikkiin eri lainanottajaryhmiin. Eri joukkovelkakirjatyypeistä vain debentuurien emissiot kasvoivat. Debentuurilainat, joita laskettiin liikkeeseen kaksinkertainen määrä edellisvuotiseen verrattuna, olivat lähes kaikki pankkien emittoimia vastuudebentuurilainoja. Kotimaassa liikkeeseen

laskettujen joukkovelkakirjalainojen yhteenlaskettu lainakanta oli syyskuun 1988 lopussa noin 90 mrd. markkaa.

Markkamääraisten joukkovelkakirjojen myyntikielto ulkomaille oli edelleen voimassa. Suomen Pankki antoi kuitenkin liikkeeseenlaskuluvan kuudelle lainalle, yhteismäärältään lähes 2 mrd. markkaa. Liikkeeseen laskijat olivat Maailmanpankki, sen tytäryhtiö International Finance Corporation ja Pohjoismaiden investointipankki; lainat oli suunnattu pääosin ulkomaisille sijoittajille.

Suomalaiset lainanottajat laskivat vuoden aikana ulkomailla liikkeeseen valuuttamääräisiä joukkovelkakirjalainoja 23 mrd. markan arvosta eli lähes 50 % enemmän kuin kahtena edellisellä vuonna. Rahoituslaitosten osuus uusien lainojen kokonaisuudesta oli selvästi suurin. Yritysten joukkovelkakirjaemissiot kasvoivat, mutta valtiosen sijaan vähensi ulkomaista lainanottoaan. Ulkomailla liikkeeseenlaskettujen joukkovelkakirjalainojen lainakanta oli vuoden lopussa n. 69 mrd. markkaa.

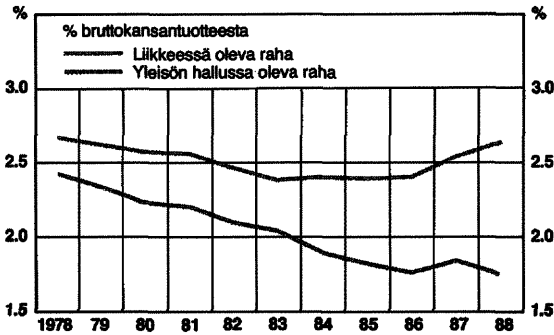
MAKSUVÄLINEHUOLTO

Vuosien 1987—1988 aikana kehitetyt uudet rahahuoltojärjestelmät otettiin käyttöön lokaussa. Alueellisen järjestelmän keskeinen piirre on rahalaitosten Suomen Pankissa olevien shekitilien hyväksikäyttö, kun rahahuolto aiemmin perustui rahalaitosten Postipankissa oleviin siirtotileihin. Näin maan alueellinen rahahuolto muuttui entistä selvemmin Suomen Pankki-keskeiseksi. Tähän vaikuttivat Postipankin muuttaminen osakeyhtiöksi — ja siten entistä selvemmin muiden pankkien kilpailijaksi — sekä suunnitelma muuttaa posti- ja telelaitos lähitulevaisuudessa itsenäiseksi kuljetuksesta ja jakelusta vastaavaksi valtion liikelaitokseksi.

Rahahuoltojärjestelmän uudistuksen pohjana olivat alueellista ja paikallista rahahuoltoa koskevat sopimukset Suomen Pankin ja rahalaitosten sekä posti- ja telehallituksen välillä. Paikallispankkeja koskevat sopimukset tehtiin niiden keskusrahallaitosten kanssa.

Pankit ilmoittivat noin 2300 konttoriaan alueellisen rahahuollon piiriin. Postipankin

Kuvio 20.
LIIKKEESSÄ OLEVA RAHA

yksikköinä toimivia postikonttoreita tuli järjestelmään noin 950.

Uusi paikallinen rahahuoltojärjestelmä keskittää rahalaitosten asiointin Suomen Pankin haarakonttorien sijaintipaikkakunnilla vain rahalaitosten määrätyleille paikallisille konttoreille.

Rahalaitokset ovat voineet vuoden 1980 lopulta lähtien rahoittaa käteiskassoina pitämänsä varat korottomilla käteisvaraluotoilla Suomen Pankista. Käteisvaraluottojen järjestelmään tehtiin vuoden aikana kaksi muutosta. Elokuun alusta otettiin käyttöön ns. omavastuuosuus,

joka laski myönnetyn luoton määrää noin neljänneksen. Suomen Pankki määrittää kunkin pankin omavastuuosuuden, jonka ylittävältä osalta käteisvaraluottoja voi käyttää. Toinen muutos on uuden rahahuoltojärjestelmän yhteydessä käyttöön otettu mahdollisuus lukea käteisvaraluottoon myös Suomen Pankin ja rahalaitosten välillä matkalla olevien käteisvarojen määrä. Tämän muutoksen aiheuttama lisäys luoton määrään oli vähäinen. Käteisvaraluotto kasvoi kertomusvuoden aikana noin 16% ja oli vuoden lopussa runsaat 2.5 mrd. markkaa.

Vuonna 1986 alkanut uuden setelisarjan käyttöönotto jatkui vuoden aikana. Vuoden lopussa noin 90% liikkeessä olevasta setelistöstä oli vaihtunut uusiin malleihin. Kymmenen markan setelin laatutasossa esiintyi ongelmia.

Erilaisten maksukorttien määrä kasvoi edelleen korvaten lähinnä shekkejä. Korttien lukumäärä vuoden lopussa oli lähes 5 milj. kappaletta eli yli viisinkertainen vuoteen 1982 verrattuna, mistä lähtien niiden määrästä on luotettavaa tietoa. Liikkeessä olevan käteisen rahan määrä kasvoi suhteessa bruttokansantuotteeseen, mikä arvioidaan pääosin johtuneen lisääntyneestä käteisrahan tarpeesta automaattikäytössä. Yleisön hallussa olevan käteisrahan suhteellisen määrän aleneminen on parina viime vuonna pysähtynyt (kuvio 20).

MUU TOIMINTA

TUTKIMUS JA TALOUDELLINEN ANALYYSI

Keskuspankin päätöksentekoa tukevan tutkimus- ja selvitystyön painopiste oli vuonna 1988 rahoitusmarkkinoiden toiminnan ja muutosten analysoinnissa. Erityisesti selvitettiin koronmuodostukseen ja interventiopolitiikkaan liittyviä kysymyksiä, pääomanliikkeiden herkkyyden lisääntymisen vaikutuksia keskuspankkipolitiikkaan sekä raha- ja finanssipolitiikan vaikutuksia ja koordinaatiokysymyksiä. Kassavarantovelvoitteen käyttöä rahapoliittisena välineenä selvitettiin periaatteelliselta kannalta ja muiden maiden kokemusten pohjalta.

Niin ikään päätöksentekoa palvelivat laaja suhdanneanalyysi- ja ennustetoiminta, jotka paljolti perustuivat pankissa kehitettyihin ekonometrisiin malleihin. Suhdanneanalyysiin kuuluu myös pankin kahdesti vuodessa tekemä teollisuuden investointeja koskeva kysely.

Vuonna 1960 käynnistetty kasvututkimushanke saatettiin vuoden aikana päätökseen julkaisemalla loppuraportti, joka sisältää reaalityaloudellisen kuvauksen ja keskeisimmät aikasarjat Suomen taloudellisesta kehityksestä 1860-luvulta vuoteen 1985 saakka.

TIEDOTUS JA JULKAISUT

Pankin tiedotuskanavien käyttö laajeni edelleen kuluneena vuonna. Kirje- ja telex-tiedottamisen sijaan ruvettiin yhä suuremmassa määrin tiedottamaan telekopioiden ja muiden sähköisten tietojärjestelmien avulla. Sähköistä viestintää lisäämällä voitiin vaikuttaa siihen, että kaikilla markkinaosapuolilla on mahdollisuus saada Suomen Pankin julkaisemat korko- ja kurssikehitykseen vaikuttavat tiedot samanaikaisesti.

Pankin julkaisuja kehitettiin vuoden aikana. Englanninkielinen kuukausijulkaisu Bank of Finland Bulletin uudistettiin ulkoasultaan ja osin myös sisällöltään vuoden alusta lähtien. Vuositainen Suomen joukkovelkakirjalainat -julkaisu ilmestyi kahtena niteenä. Muut vuotuisjulkaisut eli tilinpäätöskertomus, pankkivaltuusmiesten kertomus ja vuosikirja ilmestyivät aiempaan tapaan, mutta niiden uudistus oli tekeillä.

A-julkaisusarjassa ilmestyi kaksi ja D-sarjassa kolme julkaisua.¹Niiden aiheet liittyivät rahoitusjärjestelmän vakauteen, maksujärjestelmään, palkkoihin ja työllisyyteen sekä inflaa-

¹ Luettelo pankin julkaisuista vuonna 1988 esitetään liitteessä.

tioon ja korkojärjestelmään. Lisäksi ilmestyi 33 monistettua keskustelualoitetta eri aiheista.

HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Vuoden alusta voimaan tullut organisaatio-uudistus saatettiin päätökseen vuoden aikana.² Pääkonttorin henkilökunnan määrä oli vuoden 1988 lopussa 687 henkeä ja haarakonttorien 220 henkeä; määräaikaaisia oli 42. Pääkonttorin henkilökunta väheni 3 hengellä ja haarakonttorien 16 hengellä. Suomen Pankin setelipainon palveluksessa oli 385 henkeä eli 20 enemmän kuin vuotta aiemmin, heistä määräaikaaisia oli 36.

Suomen Pankin haarakonttoriorganisaation tulevaisuudesta käytiin keskustelua toimintavuoden aikana. Eduskunnan pankkivaltuusto käsitteli helmikuussa johtokunnan esityksen perusteella haarakonttorien vähentämistä kahdestatoista kuuteen, jonka määrän johtokunta katsoi hyvin suorituvan rahahuollosta. Pankkivaltuusto päätti kuitenkin säilyttää haarakonttorit ja painotti niiden kehittämistä ottaen huomioon myös aluepoliittiset näkökohdat ja poikkeusolojen rahahuolto. Kehittämismahdollisuuksia selvittämään asetettu virkamiestyöryhmä esitti syyskuussa selvityksensä tulokset. Keskuspankille luontevasti sopivista toiminta-alueista on johtokunnan mielestä vaikea löytää sellaista uutta toimintaa, joka ratkaisevasti vaikuttaisi haarakonttorien pidemmän ajanjakson tulevaisuuden näkymiin.

Suomen Pankin palkkausjärjestelmän pitkään jatkunut kehittämistyö johti vuoden lopulla toimien vaativuusluokitukseen perustuvan järjestelmän käyttöönottoon. Palkkausjärjestelmän uudistamisen tarkoitus on lisätä kannustavuutta ja delegoida päätöksentekoa osastoille.

Henkilöstön koulutuksen ja kehittämisen painopisteinä olivat kuluneena vuonna ammattitaidon ja asiantuntemuksen ylläpitäminen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä, tietotekniikkakoulutus sekä johtamisen kehittäminen. Koulutusmenot olivat 3,5 % pankin palkkasummasta ja koulutukseen käytetty aika oli 3 % työajasta.

Lakiehdotusta Suomen Pankista on käsitelty edellä sivulla 20. Toteutuessaan laki tulisi vaikuttamaan Suomen Pankin henkilöstön asemaan mm. siten, että henkilöstö saa lakiin perustuvan neuvottelu- ja lakko-oikeuden.

TIETOJENKÄSITTELY

Tietojenkäsittelyn hajauttaminen organisaation sisällä jatkui, joskaan merkittäviä uusia investointeja ei tehty. Koko kansantaloutta ja erityisesti rahamarkkinoita lähes reaaliajassa kuvaavan johdon tietojärjestelmän käyttäjien määrä kasvoi ja sen toimintavarmuutta parannettiin. Yhteydet ulkopuolisiin tietopalveluihin lisääntyivät. Kuluneena vuonna toteutettiin pankeille mahdollisuus seurata Suomen Pankissa olevien shekkitiliensä saldon kehitystä tietokonepääteeltä. Uusitut koko maan kattavat rahahuollon järjestelmät valmistuivat ja otettiin käyttöön.

Tietokoneiden käyttäjien koulutus jatkui yhtä runsaana kuin edellisvuonna. Painopiste muuttui kuitenkin entistä vaativamman tietotekniikan käytön opiskeluun. Tiedostojen suojauksia keskuslaitteissa tehostettiin ja mikrotietokoneita varten, joita vuoden lopussa oli 70 prosentilla henkilökunnasta, laadittiin turvaohjeet.

KIINTEISTÖT

Suomen Pankki omistaa seitsemän kiinteistöä pääkaupunkiseudulla sekä kaksitoista haarakonttorikiinteistöä eri puolilla maata. Kiinteistöt ovat pääasiassa Suomen Pankin omassa käytössä, joskin neljässä haarakonttorikiinteistössä huomattava osa tiloista on vuokrattu ulkopuolisille.

Haarakonttorirakennukset ovat hyvin erikäisiä. Vanhojen konttorirakennusten tilat ja sijainti eivät vastaa nykyaikaisia rahahuollon vaatimuksia. Tämän vuoksi konttoriverkostoa on jouduttu uusimaan. Rovaniemelle valmistui vuoden aikana uusi vaatimukset täyttävä konttorirakennus. Lisäksi Helsingin Kruununhakaan oli rakenteilla asuinkerrostalo Villisika-kortteliin. Asunto-osakeyhtiön osakkeet oli ensi vaiheessa tarkoitettu Suomen Pankin henkilökunnan merkittäviksi.

² Organisaatiouudistuksesta on kerrottu Suomen Pankin vuosikirjassa vuodelta 1987.

TILINPÄÄTÖS

TASE JA TULOSLASKELMA

Tase, mk

VASTAAVAA

Kulta ja valuuttasaamiset (1)					
Kulta	2 128 364 702,89			2 128 285 723,28	
Erityiset nosto-oikeudet	1 120 012 532,34			898 984 060,75	
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	939 580 162,51			792 804 335,18	
Vaihdettavat valuutat	24 491 703 481,41			23 634 441 272,77	
Sidotut valuutat	1 073 300 228,65	29 752 961 107,80		1 284 149 733,83	28 738 665 125,81
Muut ulkomaiset saamiset (1)					
Märkkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	2 282 665 349,48			2 427 095 584,81	
Määräaikainen saaminen	1 916 048 844,00	4 198 714 193,48		1 929 846 435,00	4 356 942 019,81
Saamiset rahoituslaitoksilta (2)					
Päiväluotot	463 303 322,70			40 664,43	
Sijoitustodistukset	7 186 778 119,33			—	
Käteisvaraluotot	2 919 981 000,00			2 729 887 000,00	
Satovahinkolainojen rahoitus	1 221 767 096,56			—	
Joukkovelkakirjat	2 324 873 500,00			2 140 057 800,00	
Muut	267 405 770,86	14 384 108 809,45		277 260 820,80	5 147 246 285,23
Saamiset julkiselta sektorilta (3)					
Valtion velkasitoumuslainat	88 355 489,25			—	
Joukkovelkakirjat	19 631 461,00			3 780 217,80	
Valtion metallirahavastuu	1 019 631 447,50			966 777 037,50	
Muut	—	1 127 618 397,75		6 208 172,54	976 765 427,84
Saamiset yrityksiltä (4)					
Viennin rahoitus	399 715 097,29			867 999 030,18	
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	2 205 423 385,00			2 568 335 099,27	
Joukkovelkakirjat: KTR	217 873 290,10			13 316 652,00	
Joukkovelkakirjat: Muut	34 649 999,40			46 102 029,48	
Muut	183 295 321,79	3 040 957 093,58		182 177 487,48	3 677 930 298,41
Muut saamiset (5)					
Siirtosaamiset	668 321 060,88			486 652 400,09	
Muut	118 498 249,53	786 819 310,41		105 091 967,50	591 744 367,59
YHTEENSÄ		53 291 178 912,47		43 489 293 524,69	

VASTATTAVAA

Valuuttavelat (1)				
Vaihdettavat valuutat	118 966 485,99		63 174 520,74	
Sidotut valuutat	128 383 995,27	247 350 481,26	71 564 836,41	134 739 357,15
Muut ulkomaiset velat (1)				
Kansainvälisen valuutta- rahaston markkatiilit	2 282 677 327,10		2 427 159 215,50	
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	799 760 327,20	3 082 437 654,30	799 178 152,00	3 226 337 367,50
Liikkeessä oleva raha (6)				
Setelit	10 600 827 958,00		9 117 302 616,00	
Metalliraha	948 738 985,12	11 549 566 943,12	872 775 869,78	9 990 078 485,78
Sijoitustodistukset (7)		1 130 000 000,00		4 970 000 000,00
Velat rahoituslaitoksille (8)				
Päivätalletukset	127 567 767,18		757 321 443,37	
Kassavarantotalletukset	19 039 453 624,00		10 940 962 596,00	
Muut	81 047 477,53	19 248 068 868,71	67 408 381,30	11 765 692 420,67
Velat julkiselle sektorille				
Shekkitiilit (9)	507 446,78		637 054,57	
Suhdannerahastotalletus	900 000 000,00		900 000 000,00	
Suhdannetalletukset	981 122 203,84		—	
Vientitalletukset	20 187 924,00		—	
Muut	914 760,00	1 902 732 334,62	247 260,85	900 884 315,42
Velat yrityksille (10)				
Investointi- ja alushankintatalletukset	6 446 632 851,85		4 798 698 931,15	
Pääomantuontitalletukset	348 684 126,10		208 503 731,60	
Muut	1 364 232,69	6 796 681 210,64	2 045 744,42	5 009 248 407,17
Muut velat (11)				
Siirtovelat	1 064 137 008,30		733 203 912,24	
Muut	42 955 032,82	1 107 092 041,12	23 689 021,96	756 892 934,20
Arvonjärjestelytll ja varaukset (12)		2 391 077 656,96		1 247 059 403,41
SITRAn pääoma		400 000 000,00		400 000 000,00
Oma pääoma				
Kantarahasto (13)	5 000 000 000,00		5 000 000 000,00	
Vararahasto	88 360 833,39		528 690 364,45	
Tilivuoden voitto/tappio	347 810 888,35	5 436 171 721,74	-440 329 531,06	5 088 360 833,39
YHTEENSÄ		53 291 178 912,47		43 489 293 524,69

Tuloslaskelma, mk

KORKOTUOTOT			
Kotimaiset (1)			
Päiväluotoista	14 935 828,84		56 886 892,50
Sijoitustodistuksista ja valtion velkasitoumuslainoista	228 605 204,89		181 050 049,75
Satovahinkolainoista	75 483 288,39		—
Viennin rahoituksesta	50 215 289,04		80 876 559,38
KTR-luotoista	194 670 663,92		191 431 553,33
Joukkovelkakirjoista	201 648 071,58		206 903 296,54
Muista saamisista	38 676 098,37	804 234 445,03	46 377 756,59
			763 526 108,09
Ulkomaiset (2)			
Kansainväliseltä valuuttarahastolta	107 086 383,35		80 008 441,30
Arvopapereista	1 279 394 078,65		862 776 852,43
Muista valuuttasaamisista	684 282 960,66	2 070 763 422,66	506 683 273,90
			1 449 468 567,63
Korkotuotot yhteensä		2 874 997 867,69	2 212 994 675,72
KORKOKULUT			
Kotimaiset (3)			
Päivätalletuksista	- 43 740 800,89		- 53 743 219,05
Sijoitustodistuksista	- 456 658 138,50		- 461 238 683,12
Kassavarantotalletuksista	- 1 129 196 421,05		- 679 322 651,98
Investointitalletuksista	- 213 842 377,78		- 158 452 466,06
Pääomantuontitalletuksista	- 21 653 374,17		- 26 551 108,13
Terminikaupoista	- 13 560 568,84		- 17 668 000,00
Suhdannerahastotalletuksista	- 64 141 073,36		—
Suhdannetalletuksista	- 16 253 773,34		—
Muista veloista	- 44 681 655,27	- 2 003 728 183,20	- 41 481 882,09
			-1 438 458 010,43
Ulkomaiset			
Kansainväliselle valuuttarahastolle	- 56 703 078,12		- 49 659 731,25
Muista veloista	- 3 897 202,33	- 60 600 280,45	- 2 338 970,14
			- 51 998 701,39
Korkokulut yhteensä		- 2 064 328 463,65	-1 490 456 711,82
KORKOKATE (4)		810 669 404,04	722 537 963,90
MUUT TUOTOT (5)			
Toimitusmaksut ja palkkiot	1 198 669,79		1 525 979,13
Muut	64 065 156,99	65 263 826,78	331 546 694,40
			333 072 673,53
MUUT KULUT (6)			
Palkat	- 122 007 877,93		- 111 846 805,19
Sosiaalikulut	- 49 076 949,71		- 46 530 199,31
Setelien valmistus	- 37 752 448,10		- 40 941 373,66
Poistot	- 108 179 973,40		- 103 401 003,93
Muut	- 59 297 243,28	- 376 314 492,42	- 60 866 775,93
			- 363 586 158,02
TULOS ENNEN KURSSIEROJA JA VARAUKSIA			
Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot (7)		499 618 738,40	692 024 479,41
Valuuttakurssierot (8)		- 196 358 079,48	53 761 497,76
Varausten muutos (9)		694 550 229,43	-1 186 115 508,23
		- 650 000 000,00	—
TILIVUODEN VOITTO (+) / TAPPIO (-) (10)		+ 347 810 888,35	- 440 329 531,06

TILINPÄÄTÖKSEN KOMMENTIT

Yleiset tilinpäätös- ja kirjausperiaatteet

Suomen Pankin tase noudattaa sektorijakoa, mikä antaa kuvan keskuspankin ja ulkomaisten sekä kotimaan sektoreiden välisestä rahoitus-suhteista. Taseessa noudatetut arvostusperiaatteet on selostettu kommentoitavien tase-erien yhteydessä. Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kokonaan kuluiksi hankintavuonna Suomen Pankin ohjesäännön edellyttämällä tavalla, eivätkä ne niin ollen näy taseessa. Käyttöomaisuudesta on tehty selkoa taseen liitetiedoissa.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat on muutettu markkoiksi 31.12.1988 voimassa olleiden valuuttojen keskikurssien perusteella. Keskikurssilla tarkoitetaan Suomen Pankin noteeraaman osto- ja myyntikurssin keskiarvoa. Kaikki valuuttakurssien muutoksista johtuvat saamisten ja velkojen arvon muutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti, ja ne sisältyvät tuloslaskelmassa valuuttakurssieroihin.

Suomen Pankin setelipaino ja Sitra eivät sisälly pankin tilinpäätökseen. Ne antavat toiminnastaan erilliset kertomukset.

Taseen kommentit

1. Kultra ja ulkomaiset erät

Kultra on aiempien vuosien tapaan kirjattu taseessa arvoon 35 mk/g. Kultraa oli vuoden lopussa 60 810 kg, ja sen markkinahintainen arvo oli 3 343 milj. markkaa.

Valuuttasaamisissa esiintyviä erityisiä nosto-oikeuksia Kansainvälisessä valuuttarahastossa vastaa velkapuolen erä osoitetut erityiset nosto-oikeudet (SDR). Molemmista eristä maksetaan SDR-koron suuruista korkoa.

SDR-määräinen varanto-osuus sekä markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa muodostavat yhdessä Suomen jäsenosuuden valuuttarahastossa. Markkaosuuden vastaerä sisältyy ulkomaisissa veloissa erään Kansainväli-

sen valuuttarahaston markkatilit. Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatilit on sidottu erityisten nosto-oikeuksien kurssiin Kansainvälisen valuuttarahaston soveltaman käytännön mukaisesti.

Vaihdettavat valuutat koostuvat pääosin ulkomaisista valtioiden liikkeeseen laskemista tai valtioiden takaamista arvopapereista sekä pankkitalletuksista. Erään sisältyvät myös ulkomaiset avistatilit sekä pankin hallussa olevat ulkomaiset maksuvälineet.

Arvopaperit on kirjattu vaihdettaviin valuuttasaamisiin nimellisarvoisina. Arvopaperien hankintamenon tai sitä alemman markkinahinnan ja nimellisarvon erotus on kirjattu taseessa arvonnjärjestelytilille.

Sidotut valuutat sisältävät Neuvostoliiton ja Bulgarian selvitystilien saldot. Selvitystilisaaminen Neuvostoliitolta oli 972 milj. markkaa. Molemmat tilit ovat korottomia.

Määräaikainen saaminen käsittää yksinomaan Neuvostoliiton ulkomaantalouspankille myönnetyn 285 milj. ruplan suuruisen lainan. Laina on korollinen, ja se on suojattu sitomalla lainan arvo vaihdettavista valuutoista koostuvaan valuuttakoriin.

Vaihdettavat valuuttavelat sisältävät kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien vaihdettavat markkasaamiset Suomen Pankilta.

Sidotut valuuttavelat sisältävät pelkästään Suomen ja Saksan demokraattisen tasavallan välisen selvitystilin.

2. Saamiset rahoituslaitoksilta

Sijoitustodistukset on arvostettu hankintahintaan. Samaa tase-erään sisältyy sijoitustodistusten kertynyt korko, 94 milj. markkaa.

Käteisvaraluotot, joilla rahoitetaan rahalaitosten hallussaan pitämiä seteli- ja metallirahakassoja, ovat korottomia.

Satovahinkolainat ovat 1.3.1988 alkaen pankkeille myönnettyjä vuoden pituisia satovahinkolainojen jälleenrahoituslainoja. Lainojen korko on peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Rahoituslaitosten joukkovelkakirjat ovat luonteeltaan pääasiassa sijoitusomaisuutta. Ne on arvostettu nimellisarvoon.

3. Saamiset julkiselta sektorilta

Pankkien sijoitustodistuksia vastaavat valtion velkasitoumuslainat on arvostettu kuten sijoitustodistukset hankintahintaan. Samaan tase-erään sisältyy velkasitoumuslainten kertynyt korko, 1 milj. markkaa.

Joukkovelkakirjat sisältävät valtion ja kuntien liikkeeseen laskemia arvopapereita; ne on arvostettu nimellisarvoon.

Valtion metallirahavastuu osoittaa rahapajan Suomen Pankille toimittamien metallirahojen nettomäärän. Metallirahavastuun ja liikkeessä olevan metallirahan erotus, 71 milj. markkaa, vastaa Suomen Pankin hallussa olevan metallirahan määrää.

4. Saamiset yrityksiltä

Viennin rahoitus on esitetty saamisissa yrityksiltä. Erään sisältyvät yritysten diskonttaamat vienti- ja uusvientivekselit, joiden maksamisesta ovat vastuussa rahoituksen välittäneet pankit. Korko on peruskoron suuruinen.

Kotimaisia toimitusluottoja on myönnetty sekä yksittäisvelkakirjalainoina että joukkovelkakirjalainoina, joten ne on esitetty taseessa erikseen. Joukkovelkakirjat on arvostettu nimellisarvoon. KTR-luotoille on pankkien takaus. Korko vaihtelee pelkästään peruskorosta peruskorkoon lisätynä 2.5 prosenttiyksiköllä.

Muut joukkovelkakirjat sisältävät lähinnä sijoitusomaisuudeksi luokiteltavia arvopapereita, jotka on arvostettu nimellisarvoon.

5. Muut saamiset

Siirtosaamiset sisältävät pääasiassa korkosaamisia. Muihin saamisiin sisältyy 82 milj. markkaa henkilökunnan asuntolainoja. Asuntolainojen korko on peruskoron suuruinen.

6. Liikkeessä oleva raha

Liikkeessä oleva setelistö sisältää yleisön ja rahoituslaitosten hallussa olevan setelistön. Liikkeessä oleva metalliraha käsittää vastaavan metallirahan.

7. Sijoitustodistukset

Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset on arvostettu nimellisarvoon. Nimellisarvon ja emissiohinnan erotus on kirjattu siirtosaamisiin ja jaksotetaan korkomenoihin juoksuajan kuluessa.

8. Velat rahoituslaitoksille

Kassavarantotalletukset ovat joulukuun 1988 lopussa sovelletun kassavarantovelvoitteen mukaisia, 7.6 % Suomen Pankin ja pankkien välisen kassavarantosopimuksen mukaisesta kassavarantopohjasta. Talletusten korko on 0.25 prosenttiyksikköä alle peruskoron.

9. Velat julkiselle sektorille

Suhdannerahastotalletus sisältää valtion vuonna 1987 tekemän talletuksen. Korko on 0.5 prosenttiyksikköä alle peruskoron.

Suhdannetalletukset ovat lääninverovirastojen 1.4.1988 lähtien liiketoiminnan harjoittajilta keräämiä talletuksia. Talletusten korko on 2.5 prosenttiyksikköä alle peruskoron.

Vientitalletukset ovat tullihallituksen selluloosan viejiltä keräämiä talletuksia. Talletusvelvollisuus tuli voimaan 23.9.1988. Talletusten korko on 0.75 prosenttiyksikköä alle peruskoron.

10. Velat yrityksille

Investointi- ja alushankintatalletukset sisältävät investointi- tai alushankintavarauksen tehneiden yritysten lakisääteiset talletukset Suomen Pankissa. Talletukset ovat korollisia, ja korko määräytyy talletusajankohdan ja käyttöajankohdan mukaan. Korko vaihtelee 3 prosentista peruskorkoon vähennettynä 1.5 prosenttiyksiköllä.

Pääomantuontitalletukset sisältävät pelkästään kassavarantotalletuksia, joita yritykset ovat tehneet ulkomaisilta pankeilta ottamistaan lyhytaikaisista luotoista. Talletuksille maksetaan kassavarantotalletuskoron suuruinen korko.

11. Muut velat

Siirtovelat sisältävät lähinnä korkovelkoja.

Muut velat sisältävät 9 milj. markkaa liikkeessä olevia vanhan rahayksikön määräisiä septeitä.

12. Arvonjärjestelytili ja varaukset

Tase-erä koostuu seuraavista eristä:

	31.12.1988
	milj. mk
Arvonjärjestelytili ja varsinaiset varaukset	2 190
Varaus eläkevastuun kattamiseksi	300
Arvostuserot	-99
Yhteensä	2 391

Arvonjärjestelytili ja varsinaiset varaukset sisältävät oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi sekä valuuttamääräisiin saamisiin, velkoihin ja termiinisolopimuksiin sisältyvän riskin kattamiseksi tehdyt varaukset.

Vuoden 1988 tilinpäätöksessä katettiin ensimmäistä kertaa pankin eläkesitoumuksia, joiden määrä on 1 279 milj. markkaa. Varaus on 300 milj. markan suuruinen ja kattaa 23 % Suomen Pankin eläkesitoumuksista.

Ulkomaisten arvopapereiden arvostusero sisältää kohdassa 1 mainitun ns. alimman arvon mukaisen arvostuseron.

13. Oma pääoma

Oman pääoman muutokset käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta:

	31.12.1988	31.12.1987	Muutos
	milj. mk		
Kantarahasto	5 000	5 000	—
Vararahasto	88	528	-440
Tilivuoden tulos	348	-440	+788
Yhteensä	5 436	5 088	+348

Tuloslaskelman kommentit

Tilivuoden tulos oli 788 milj. markkaa parempi kuin edellisenä vuonna. Tämä johtui lähinnä valuuttakurssieroista, joista suurin osa aiheutui tärkeimmän varantovaluutan, Yhdysvaltain dollarin, kurssin noususta. Sen sijaan muut tuloslaskelman erät korkotuottoja lukuun ottamatta kehittyivät heikommin kuin edellisenä vuonna.

Varauksia tehtiin yhteensä 650 milj. markkaa, joista 350 milj. markkaa lähinnä valuuttamääräisiin saamisiin, velkoihin ja muihin sitoumuksiin sisältyvän riskin kattamiseksi ja 300 milj. markkaa eläkevastuun osittaiseksi kattamiseksi.

1. Kotimaiset korkotuotot

Kotimaiset korkotuotot lisääntyivät edellisestä vuodesta 40 milj. markkaa. Lisäys johtui pääasiassa uusien satovahinkolainojen tuotosta sekä sijoitustodistuskaupeista. Sijoitustodistusten keskimääräinen korkotuotto oli 10.1 %.

2. Ulkomaiset korkotuotot

Ulkomaiset korkotuotot vuonna 1988 olivat 622 milj. markkaa suuremmat kuin vuotta aiemmin, mikä johtui siitä, että valuuttavaranto samoin kuin ulkomaisten valuuttojen korot olivat vuoden aikana edellisvuotta korkeammalla tasolla.

Sidotut valuutat ovat korottomia.

3. Kotimaiset korkokulut

Kotimaisista veloista aiheutui 566 milj. markkaa enemmän korkokuluja kuin vuonna 1987. Kassavarantovelvoitteen nostaminen useaan otteeseen vuoden aikana sekä peruskoron korotus lisäsivät myös talletuksista maksettuja korkoja. Samoin sijoitustodistuksia myytiin aina loppukesään saakka runsaasti. Pankin liikkeeseen laskemien sijoitustodistusten korko oli keskimäärin 9.3 %.

Korkokulut termiinkaupoista sisältävät kotimaisten termiinkauppojen termiinkurssin ja tekopäivän keskikurssin eron. Tekopäivän ja arvopäivän väliset kurssierot sisältyvät valuuttakurssieroihin.

4. Korkokate

Korkokate kasvoi 88 milj. markkaa 811 milj. markkaan.

5. Muut tuotot

Erään sisältyy 5 milj. markkaa osinkotuloja Kansainväliseltä järjestelypankilta sekä 25 milj. markkaa omaisuuden, lähinnä asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden myynnistä saatuja tuottoja.

6. Muut kulut

Sosiaalikulut sisältävät 39 milj. markkaa maksettuja eläkkeitä.

Käyttöomaisuus ja pitkävaikutteiset menot kirjataan kuluksi hankintavuonna Suomen Pankin ohjesäännön mukaisesti. Poistot sisältävät siis tilikauden aikana hankitun käyttöomaisuuden ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan. Poistoista 75 milj. markkaa oli rakennusten ja 33 milj. markkaa koneiden ja kaluston poistoja.

7. Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot on esitetty omana eränään. Niihin sisältyvät arvopapereiden myynnistä realisoituneet kurssivoitot ja -tappiot sekä arvopapereiden hankintahinnan ja sitä alemman markkinahinnan erotus. Jos ulkomainen arvopaperisalkku olisi arvos-

tettu 31.12.1988 vallinneisiin markkinahintoihin, arvopapereiden kurssitappiot olisivat olleet 188 milj. markkaa.

8. Valuuttakurssierot

Valuuttakurssierot sisältävät kaikki valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten ja velkojen arvon muutokset sekä tuotot valuuttavaihdosta. Valuuttakurssieroihin vaikuttivat merkittävästi keskeisen varantovaluutan, Yhdysvaltain dollarin kurssi sekä markan ulkoista arvoa ilmaisevan valuuttaindeksin arvo vuoden lopussa. Dollarin kurssi oli vuoden lopussa noin 5.6 % korkeampi kuin vuoden alussa. Sen sijaan valuuttaindeksi laski eli markka vahvistui vuoden aikana noin 2.3 %.

9. Varausten muutos

Oman pääoman reaaliarvon turvaamiseksi sekä valuuttamääräisiin eriin sisältyvän riskin kattamiseksi varauksia lisättiin 350 milj. markkaa. Eläkevastuun kattamiseksi osittain tehtiin 300 milj. markan suuruinen varaus. Yhteensä varausten muutos oli 650 milj. markkaa.

10. Tilivuoden voitto

Tilivuoden voitto varausten jälkeen oli 348 milj. markkaa. Vuosien 1985 ja 1987 tappioista, yhteensä 720 milj. markkaa, 44 milj. markkaa katettiin vuoden 1986 voitolla ja 676 milj. markkaa vararahastosta. Ohjesäännön mukaisesti vuoden 1988 voitto siirrettiin vuoden 1989 avaustaseessa kokonaisuudessaan vararahastoon rahaston määrän palauttamiseksi entiselle tasolle.

TILINPÄÄTÖKSEN LIITTEET

Setelinanto-oikeus	30 248 678 036,53	28 927 940 682,58
Käytössä	10 974 052 629,08	10 103 102 954,34
Setelinantovara	19 274 625 407,45	18 824 837 728,24

**Kotimaiset markka/valuuttatermiini-
sopimukset, mk (keskikurssi 31.12.)**

Termiiniosopimukset	1 073 619 833,83	1 282 450 000,00
Termiinimyyntisopimukset	333 520 000,00	—

**Ulkomaiset valuutta/valuutta-
termiinisopimukset, mk**

(ostetun valuutan keskikurssi 31.12.)	236 086 898,77	274 197 000,00
---------------------------------------	----------------	----------------

Osakkeet ja osuudet, mk (nimellisarvo)

Asunto-osakkeet	6 379 000,00	1 053 640,00
Kiinteistöosakkeet	2 309 920,00	2 349 760,00
Muut osakkeet ja osuudet	46 686 943,65	46 420 801,72
Yhteensä	55 375 863,65	49 824 201,72

Takaukset, mk

68 654 180,50	137 040 782,60
---------------	----------------

Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. mk

Suomen Pankin eläkevastuu	1 094	..
Setelipainon eläkevastuu	185	..
Kokonaisvastuu yhteensä	1 279	..
- tästä varauksilla katettu	300	—

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³	
Helsinki				
pääkonttori	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500	
"	Rauhankatu 19	1954	33 000	
"	Unioninkatu 33	1848	17 500	
asuinrakennus	Snellmaninkatu 23	1896/1988	27 500	
"	Liisankatu 14	1928	48 500	
huvila	Ramsinimentie 7	1920/1983	4 500	
Joensuu	haarakonttori	Torikatu 34	1984	11 000
Jyväskylä	"	Kauppakatu 21	1950	32 000
Kotka	"	Keskuskatu 19	1910	9 000
Kuopio	"	Kauppakatu 25-27	1912	7 500
Lahti	"	Torikatu 3	1929	36 500
Mikkeli	"	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	"	Kajaaninkatu 8	1973	17 000
Pori	"	Valtakatu 11	1853	11 500
Rovaniemi	"	Valtakatu 10-12	1988	15 500
Tampere	"	Hämeeinkatu 13	1942	36 000
Turku	"	Linnankatu 20	1914	10 500
Vaasa	"	Kirkkopuistikko 22	1952	55 500
Vantaa	setelipaino	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	tunturimaja	Saariselkä	1968/1976	2 000

Helsingissä, helmikuun 10. päivänä 1989

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Rolf Kullberg,
puheenjohtaja

Pentti Uusivirta

Esko Ollila

Ele Alenius

Markku Puntila,
vs. jäsen

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme 14.—17.2.1989 suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1988 hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Pankin tarkastusosasto on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin toimintakertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

Tilinpäätös, joka osoittaa voittoa 347 810 888,35 markkaa, on laadittu eduskunnan pankki-valtuusmiesten vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja koska tarkastuksemme ei ole antanut aihetta huomautuksiin, esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä johtokunnalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä helmikuun 17. päivänä 1989

SUOMEN PANKIN TILINTARKASTAJAT

Pentti Mäki-Hakola

Markus Aaltonen

Pentti Kettunen

Kalevi Mattila

Esko Seppänen

./ . Kalervo Virtanen KHT

RAHA- JA VALUUTTAPOLIITTISIA TOIMENPITEITÄ 1988

Tammikuu

Erityisrahoitusjärjestelyt

Suomen Pankki muutti kotimaisten toimitusten rahoituksen ehtoja vuoden alusta lukien. Uusien ehtojen mukaan KTR-luottojen korko on 2½ prosenttiyksikköä yli Suomen Pankin peruskoron ja Suomen Pankin rahoitusosuus kauppahinnan luototettavasta osasta on 30 prosenttia.

Korkopoliittikka

Suomen Pankki ryhtyi vuoden alusta laskemaan ja julkaisemaan kerran kuukaudessa pitkäaikaisia 3 ja 5 vuoden markkinakorkoja, joita pankit voivat käyttää viitekorkoina antolainauksessa (ml. pankkien myöntämät asuntoluotot). Nämä pitkäaikaiset viitekorot perustuvat verollisten ja kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjojen markkinakorkoihin. Samoin kuin heliborkorot, myös pitkäaikaiset markkinakorot lasketaan viiden suurimman pankin ostonoteerauksista. Näitä pitkiä viitekorvoja pankit voivat vuoden alusta käyttää uusien pitkien asuntoluottojensa viitekorona peruskoron ohella.

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 4.9 prosentista 5.3 prosenttiin tammikuun kassavarantopohjasta.

Helmikuu

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 5.3 prosentista 5.7 prosenttiin helmikuun kassavarantopohjasta.

Maaliskuu

Satovahinkolainat

Suomen Pankki alkoi myöntää maaliskuun alusta talletuspankeille vuoden pituisia satovahinkojen jälleenrahoituslainoja. Niiden korko on peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Kyseisiä lainoja myönnetään enintään 80 % kunkin pankin myöntämien satovahinkolainojen yhteismäärästä.

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 5.7 prosentista 5.9 prosenttiin maaliskuun kassavarantopohjasta.

Huhtikuu

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 5.9 prosentista 6.5 prosenttiin huhtikuun kassavarantopohjasta.

Toukokuu

Korkopoliittikka

Suomen Pankki nosti peruskorkonsa 7 prosentista 8 prosenttiin toukokuun 16. päivästä alkaen.

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 6.5 prosentista 7.0 prosenttiin toukokuun kassavarantopohjasta.

Kesäkuu

Ulkomaisen luoton välittäminen

Suomen Pankki täsmensi pitkäaikaisten ulkomaisten luottojen käyttöä koskevia määräyksiään kieltämällä näiden luottojen välittämisen ja edelleen lainaamisen sellaisille talousyksiköille, jotka eivät ole ulkomaiseen luotonottoon oikeutettuja.

Elokuu

Muutoksia valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki lievensi ulkomaisia sijoituksia koskevia valuuttamääräyksiä 1.8. alkaen. Ulkomaisia julkisesti noteerattuja arvopapereita saavat sekä yksityishenkilöt että yritykset hankkia 300 000 markan kokonaismäärään saakka aiemman 50 000 markan sijasta. Asunto- ja kiinteistösjoitusten yläraja nostettiin 600 000 markasta miljoonaan markkaan. Muiden kuin rahoitussektorin yritysten suorat sijoitukset vapautettiin luvanvaraisuudesta.

Käteisvaraluotot

Suomen Pankki otti elokuun alusta käyttöön pankkikohtaiset omavastuuosuudet käteisvaraluottojärjestelmään. Korottomat käteisvaraluotot, joista vähennetään omavastuuosuudet, ovat yhtä suuret kuin pankkien markkamääräiset kassat. Käteisvaraluoton omavastuun yhteismäärä on määritelty yleisön hallussa olevan rahan perusteella ja jaettu käteisvaraluottoon oikeutettujen pankkien kesken niiden käyttö-, säästö- ja karttuvien talletustilien suhteessa. Toimenpiteen seurauksena pankkien likviditeettiasema keskuspankkiin nähden kiristyi noin miljardilla markalla.

Syyskuu

Vientitalletukset

Valtioneuvosto päätti, että 23.9.1988 ja 22.9.1989 välisenä aikana maasta vietävästä puolivalkaistusta ja valkaistusta sulfaattiselluloosasta kannetaan 4.5 % vientitalletuksia. Talletukset tehdään Suomen Pankkiin, joka maksaa niille 7.25 % korkoa.

Lokakuu

Päivämarkkinat

Päivätalletus- ja päivälüottokorkojen välistä eroa laajennettiin 6.10. lähtien. Päivälüottokorko korotettiin 11 prosentista 13 prosenttiin ja päivätalletuskorko alennettiin 7.5 prosentista 4 prosenttiin.

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 7.0 prosentista 7.3 prosenttiin lokakuun kassavarantopohjasta.

Marraskuu

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 7.3 prosentista 7.6 prosenttiin marraskuun kassavarantopohjasta.

Valuuttaindeksi

Valtioneuvosto päätti pankkivaltuusmiesten esityksestä laajentaa Suomen Pankin valuuttaindeksin vaihtelualuetta n. 4.5 prosentista n. 6 prosenttiin siten, että

vaihtelualan keskipiste pysyy ennallaan. Vaihtelualan uudet rajat ovat 30. marraskuuta alkaen 100.5 ja 106.8.

Joulukuu

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti kassavarantovelvoitetta 7.6 prosentista 7.8 prosenttiin joulukuun kassavarantopohjasta.

Seuraavat päätökset tulivat voimaan 1989 alusta:

Korkopolitiikka

Suomen Pankki alensi peruskorkonsa 8 prosentista 7.5 prosenttiin.

Erityisrahoitusjärjestelyt

Suomen Pankki lakkautti kotimaisten toimitusten, uusvientiluottojen ja lyhytaikaisten vientiluottojen rahoitusjärjestelyt.

LUETTELO SUOMEN PANKIN VUONNA 1988 ANTAMISTA TÄRKEIMMISTÄ LAUSUNNOISTA

Rahoitusmarkkinalainsäädäntöä koskevia lausuntoja

- Lausunto arvopaperikauppakomitean mietinnöstä 25.1.
- Lausunto pankkilakityöryhmän mietinnöstä 25.1.
- Lausunto osamaksukaupan luottoehdoista 25.1.
- Lausunto korkotulojen verotusvaihtoehtoja käsittelevästä muistiosta 24.3.
- Lausunto optiokauppaa koskevasta lainsäädäntövalmistelusta 6.4.
- Lausunto rahoitusyhtiölakiluonnoksesta 8.4.
- Lausunto Suomen Pankki -työryhmän mietinnöstä 6.7.
- Lausunto ehdotuksesta suomalaisten pankkien ja muun rahoitussektorin tilinpäätöskäytännön uudistamiseksi 28.7.
- Lausunto hallituksen esityksestä laiksi Suomen Työväen Säästöpankin muuttamisesta liikepankiksi 11.11.
- Kannanotto arvo-osuusjärjestelmää koskevasta lainsäädäntöhankkeesta (annettu suullisesti) 14.12.
- Lausunto Suomen Hypoteekkiyhdistyksen sijoitustodistusten liikkeeseen laskemisesta 20.12.

Suhdannepoliittikkaa ja korkotukea koskevia lausuntoja

- Lausunto valtiovarainministeriön kaavailemista suhdannepoliittisista toimenpiteistä 5.1.
- Lausunto eräiden opintotukilaisissa tarkoitettujen määrien vahvistamisesta 28.3.
- Lausunto investointivarauslain muuttamisesta 13.5.
- Lausunto investointirahastolain, -verolain ja -varauslain mukaisista ehdotuksista valtioneuvoston päätöksiksi 29.6.
- Lausunto valtion suhdannerahastosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 8.9.
- Lausunto vientitalletusten kantamisesta valkaistusta ja puolivalkaistusta selluloosasta 15.9.
- Lausunto investointiveron kantamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta 28.10.
- Lausunto opintolainojen korkohyvitystä koskevan valtioneuvoston päätöksen muutosesityksestä 14.12.
- Lausunto haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain mukaisesta korkotuesta 29.12.

Muita lausuntoja

- Lausunto suosittaen Suomen ja Puolan välisen maksusopimuksen purkamista 17.3.
- Lausunto Ahvenanmaankomitean mietinnöstä 29.4.
- Lausunto Suomen ja Saksan demokraattisen tasavallan välisen maksusopimuksen luonnoksesta 19.4.
- Lausunto Suomen ja Bulgarian välisen maksusopimuksen soveltamisesta (annettu suullisesti) 21.6.
- Lausunto Suomen ja Turkin välisestä investointisuojasopimuksesta 21.4.
- Lausunto OECD:n vuoden 1989 työohjelmasta 8.7.
- Lausunto OECD:n maksukomitean lakkauttamisesta 24.8.
- Lausunto Tilastokeskusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta 15.9.
- Lausunto ehdotuksesta Suomen kannanotoksi OECD:n on line -tietopalvelun kaupallistamisesta 11.10.
- Lausunto suosittaen Suomen ja Tšekkoslovakian välisen maksusopimuksen purkamista 1.11.

TAULUKOT

Pyörityksistä johtuen yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla

Taulukko 1.

SUOMEN PANKIN TASE KUUKAUSITTAIN 1988, milj. mk

VASTAAVAA

Kulta- ja valuuttasaamiset	30 185	30 443	30 949
Kulta	2 128	2 128	2 128
Erityiset nosto-oikeudet	879	1 107	1 015
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	768	792	779
Vaihdettavat valuutat	24 143	24 086	24 703
Sidotut valuutat	2 266	2 329	2 323
Muut ulkomaiset saamiset	4 362	4 338	4 340
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	2 444	2 422	2 433
Määräaikainen saaminen	1 918	1 916	1 907
Saamiset rahoituslaitoksilta	4 839	5 300	6 384
Päiväluotot	2	297	634
Sijoitustodistukset	—	—	—
Käteisvaraluotot	2 424	2 596	2 521
Satovahinkolainojen rahoitus	—	—	811
Joukkovelkakirjat	2 142	2 142	2 124
Muut	271	264	294
Saamiset julkiselta sektorilta	979	982	986
Valtion velkasitoumuslainat	—	—	—
Joukkovelkakirjat	4	—	—
Valtion metallirahavastuu	970	974	978
Muut	5	8	7
Saamiset yrityksiltä	3 687	3 654	3 570
Viennin rahoitus	867	829	764
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	2 582	2 587	2 558
Joukkovelkakirjat: KTR	13	13	28
Joukkovelkakirjat: Muut	44	44	41
Muut	181	181	180
Muut saamiset	106	106	107
Siirtosaamiset	—	—	—
Muut	106	106	107
YHTEENSÄ	44 158	44 822	46 336

33 283	35 219	36 781	36 290	32 074	30 246	29 676	29 306	29 753
2 128	2 128	2 128	2 128	2 128	2 128	2 128	2 128	2 128
1 065	1 078	1 132	923	1 025	1 022	1 008	1 011	1 120
842	814	956	964	947	945	922	939	940
26 133	27 825	30 078	29 282	25 131	24 357	23 687	23 769	24 492
3 115	3 374	2 487	2 993	2 842	1 794	1 931	1 458	1 073
4 264	4 273	4 197	4 221	4 240	4 229	4 210	4 157	4 199
2 367	2 363	2 241	2 241	2 262	2 262	2 271	2 247	2 283
1 897	1 910	1 955	1 980	1 978	1 967	1 939	1 911	1 916
6 235	6 603	7 773	7 957	10 445	11 357	11 795	12 255	14 384
417	32	1 201	0	457	42	10	222	463
—	—	—	1 525	4 399	5 506	5 605	5 907	7 187
2 608	2 976	3 006	2 875	2 042	2 170	2 559	2 516	2 920
825	1 222	1 222	1 222	1 222	1 222	1 222	1 222	1 222
2 113	2 102	2 077	2 072	2 066	2 153	2 130	2 117	2 325
271	271	267	263	259	265	270	271	267
989	995	997	997	999	1 011	1 044	1 064	1 128
—	—	—	—	—	—	19	39	88
—	—	—	—	—	4	4	4	20
984	991	996	996	999	1 008	1 021	1 021	1 020
5	3	—	—	—	—	—	—	—
3 555	3 460	3 353	3 353	3 265	3 181	3 123	3 055	3 041
736	671	630	606	554	524	506	461	400
2 548	2 513	2 451	2 402	2 370	2 319	2 281	2 263	2 205
43	49	48	123	123	122	121	120	218
41	40	39	39	35	34	32	31	35
188	187	185	183	183	182	182	180	183
114	112	114	112	115	115	116	116	787
—	—	—	—	—	—	—	—	668
114	112	114	112	115	115	116	116	118
48 439	50 660	53 214	52 931	51 137	50 139	49 963	49 953	53 291

Taulukko 1., jatkuu

VASTATTAVAA

Valuuttavelat	138	99	100
Vaihdeettavat valuutat	67	27	20
Sidotut valuutat	71	72	80
Muut ulkomaiset velat	3 237	3 215	3 225
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatilit	2 444	2 422	2 433
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	792	793	792
Liikkeessä oleva raha	9 406	9 388	9 720
Setelit	8 551	8 531	8 850
Metalliraha	855	857	870
Sijoitustodistukset	6 085	7 120	7 285
Velat rahoituslaitoksille	12 431	12 144	13 326
Päivätalletukset	1 297	—	36
Kassavarantotalletukset	11 085	12 084	13 211
Muut	49	60	80
Velat julkiselle sektorille	901	901	901
Shekkitilit	1	1	0
Suhdannerahastotalletus	900	900	900
Suhdannetalletukset	—	—	—
Vientitalletukset	—	—	—
Muut	0	0	0
Velat yrityksille	5 024	5 023	4 995
Investointi- ja alushankintatalletukset	4 795	4 779	4 731
Pääomantuontitalletukset	209	238	260
Muut	20	7	4
Muut velat	25	28	31
Siirtovelat	—	—	—
Muut	25	28	31
Arvonjärjestelytilli ja varaukset	1 422	1 416	1 265
SITRAn pääoma	400	400	400
Oma pääoma	5 088	5 088	5 088
Kantarahasto	5 000	5 000	5 000
Vararahasto	88	88	88
Tulostili	—	—	—
YHTEENSÄ	44 158	44 822	46 336

113	124	113	139	183	206	162	133	247
21	19	24	22	74	87	49	15	119
92	105	88	118	109	119	113	118	128
3 155	3 154	3 051	3 058	3 082	3 080	3 076	3 046	3 082
2 367	2 363	2 242	2 242	2 262	2 262	2 271	2 247	2 283
788	791	810	817	820	818	805	800	800
9 795	10 142	10 461	10 444	10 253	10 617	10 513	10 563	11 550
8 925	9 262	9 564	9 536	9 352	9 708	9 601	9 638	10 601
869	880	897	907	901	909	912	925	949
8 345	7 625	7 015	4 810	3 450	1 790	1 930	1 690	1 130
14 141	16 206	17 213	18 221	17 699	17 602	17 785	18 225	19 248
275	752	107	661	36	90	404	57	128
13 778	15 363	17 040	17 487	17 612	17 464	17 328	18 112	19 039
88	91	67	73	51	49	53	56	81
901	901	1 237	1 246	1 249	1 566	1 575	1 581	1 903
1	0	0	1	1	1	1	0	1
900	900	900	900	900	900	900	900	900
—	—	337	345	348	665	674	676	981
—	—	—	—	—	—	—	4	20
0	1	0	0	0	—	1	1	1
5 390	5 560	6 152	6 425	6 538	6 601	6 685	6 685	6 797
5 095	5 246	5 828	6 086	6 200	6 254	6 337	6 338	6 447
276	302	322	329	328	338	332	336	349
19	12	3	10	10	9	16	11	1
37	36	37	42	37	40	46	41	1 107
—	—	—	—	—	—	—	—	1 064
37	36	37	42	37	40	46	41	43
1 075	1 423	2 447	3 057	3 156	3 150	2 703	2 501	2 391
400	400	400	400	400	400	400	400	400
5 088	5 088	5 088	5 088	5 088	5 088	5 088	5 088	5 436
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
88	88	88	88	88	88	88	88	88
—	—	—	—	—	—	—	—	348
48 439	50 660	53 214	52 931	51 137	50 139	49 963	49 953	53 291

Taulukko 2.

VAIHDETTAVA JA SIDOTTU VALUUTTAVARANTO, milj. mk

	1984	1985	1986	1987	1988
Kulta	1 732	2 081	2 081	2 128	2 128
Erityiset nosto-oikeudet	936	931	983	899	1 120
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	859	775	794	793	940
Vaihdettavat valuutat					
Saamiset	15 387	18 608	6 795	23 634	24 492
Velat	- 84	- 36	- 17	- 63	- 119
Vaihdettava varanto	18 830	22 359	10 636	27 391	28 561
Sidotut valuutat					
Saamiset	388	255	3 435	1 284	1 073
Velat	-725	-540	- 14	- 72	- 128
Sidottu varanto	-337	-285	3 421	1 213	945

Taulukko 3.

SUOMEN PANKIN PERUSKORKO JA ERÄITÄ KORKORAJOJA ¹

Voimaantulo-päivä	Peruskorko	Suomen Pankin luottokorot		Päiväkorko		Päiväluotto-korko		Päivätalletus-korko		Suomen Pankin rahaja pääomamarkkina-toiminnassa sovellettamat korot	
		alaraja	yläraja	alaraja	yläraja	alaraja	yläraja	alaraja	yläraja	alaraja	yläraja
1. 2.1980	9¼	7½	10½	9¼	24¾
1. 1.1981	9¼	7½	10½	9¼	24¼
1. 6.1982	8½	6	11	8½	23½
1. 7.1983	9½	7	12	9½	24½
1. 2.1985	9	6½	11½	9	24
1. 1.1986	8½	6	11	8½	23½
1. 3.1986	8	5½	10½	8	23
16. 5.1986	8	5½	10½	8	30
19. 5.1986	7	4½	9½	7	30
16. 6.1986	7	4½	9½	7	22
1. 8.1986	7	4½	9½	7	—
21.10.1986	7	4½	9½	7	22
1.12.1986	7	4½	9½	7	22	7	22
16.11.1987	7	4½	9½	.	.	7	22	—	22	7	12
16. 5.1988	8	5½	10½	.	.	8	23	—	23	8	13
1. 1.1989	7½	5	10	.	.	7½	22½	—	22½	7½	12½

¹ Peruskorosta ja korkorajoista päättävät eduskunnan pankkivaltuusmiehet johtokunnan esityksen perusteella.

Taulukko 4.

KOTIMAISIA KORKOJA ¹

	HELIBOR						Pitkäaikainen markkinakorko, %	
	1 kk %	2 kk %	3 kk %	6 kk %	9 kk %	12 kk %	3 v.	5 v.
1987	9.90	9.95	10.02	10.14	10.29	10.40	.	.
1988	9.77	9.87	9.97	10.16	10.35	10.50	10.7	10.8
1988								
Tammikuu	9.07	9.14	9.21	9.35	9.52	9.71	10.2	10.3
Helmikuu	9.09	9.17	9.22	9.35	9.51	9.67	10.2	10.3
Maaliskuu	9.61	9.66	9.72	9.84	9.98	10.11	10.4	10.5
Huhtikuu	9.35	9.41	9.47	9.64	9.84	10.03	10.4	10.6
Toukokuu	9.26	9.38	9.47	9.68	9.92	10.10	10.5	10.6
Kesäkuu	8.70	8.85	9.06	9.36	9.62	9.85	10.3	10.5
Heinäkuu	9.38	9.43	9.47	9.64	9.85	10.00	10.3	10.5
Elokuu	9.96	9.97	10.00	10.13	10.29	10.42	10.5	10.7
Syyskuu	10.34	10.41	10.48	10.58	10.65	10.68	10.7	10.8
Lokakuu	10.34	10.51	10.68	10.96	11.17	11.31	11.2	11.3
Marraskuu	10.85	11.09	11.26	11.56	11.76	11.93	11.6	11.6
Joulukuu	11.21	11.39	11.55	11.85	12.03	12.14	11.8	11.7

¹ Päiväkeskisarvoja

Taulukko 5.

SUOMEN PANKIN
PÄIVÄKOROT

Voimaantulopäivä	Päiväluottokorko varsinainen korko	Päiväluottokorko sakkokorko	Päivätalletus- korko
1.12.1986	11.8	.	9.0
2.12.1986	11.9	.	9.0
9.12.1986	12.0	.	9.0
26. 1.1987	11.9	.	9.0
2. 2.1987	11.8	.	9.0
13. 2.1987	11.7	.	8.5
20. 2.1987	11.6	.	8.0
24. 2.1987	11.6	19.0	8.0
5. 3.1987	11.5	19.0	7.5
17. 3.1987	11.4	19.0	7.5
2. 4.1987	11.2	19.0	7.5
29. 4.1987	11.0	19.0	7.5
6.10.1988	13.0	19.0	4.0

Taulukko 6.

SUOMEN PANKIN
VALUUTTAINDEXSI, 1982=100

	Päiväkeskisarvoja
1984	102.8
1985	102.5
1986	104.0
1987	103.3
1988	102.0
1988	
Tammikuu	102.2
Helmikuu	102.2
Maaliskuu	102.0
Huhtikuu	101.8
Toukokuu	101.7
Kesäkuu	101.9
Heinäkuu	102.7
Elokuu	102.7
Syyskuu	102.2
Lokakuu	102.0
Marraskuu	101.6
Joulukuu	101.4

Taulukko 7.

SUOMEN PANKIN VALUUTTAINDEKSIN PAINOT

	USD	GBP	SEK	NOK	DKK	DEM	NLG	BEC	CHF	FRF	ITL	JPY	Yhteensä
2. 1.1986	10.2	15.6	19.7	5.2	5.1	18.8	5.0	2.7	2.4	5.7	4.2	5.4	100.0
3. 3.1986	9.9	15.1	19.8	5.3	5.2	19.0	5.0	2.8	2.4	5.8	4.3	5.4	100.0
26. 8.1986	9.7	14.7	20.0	5.3	5.3	19.2	5.0	2.8	2.5	5.7	4.3	5.5	100.0
14.10.1986	9.4	14.6	20.2	5.2	5.3	19.3	5.0	2.8	2.4	5.8	4.4	5.6	100.0
18.12.1986	9.3	14.4	20.2	5.2	5.2	19.2	5.0	2.9	2.5	6.0	4.4	5.7	100.0
2. 1.1987	8.8	13.8	20.6	5.2	5.3	19.6	5.0	2.9	2.6	6.1	4.5	5.6	100.0
1. 4.1987	8.6	13.7	20.7	5.2	5.2	19.6	5.0	3.0	2.6	6.3	4.5	5.6	100.0
24. 7.1987	8.5	13.7	20.6	5.2	5.1	19.7	5.0	3.0	2.6	6.5	4.5	5.6	100.0
21. 9.1987	8.5	13.7	20.3	5.1	5.2	19.7	5.0	3.0	2.7	6.5	4.6	5.7	100.0
11.12.1987	8.5	13.8	20.2	5.2	5.1	19.8	5.0	3.0	2.6	6.5	4.6	5.7	100.0
4. 1.1988	7.6	13.0	20.9	5.1	5.1	19.9	4.9	3.1	2.8	6.9	4.8	5.9	100.0
24. 3.1988	7.6	13.2	20.8	5.1	5.0	20.1	4.9	3.1	2.7	6.8	4.8	5.9	100.0
12. 8.1988	7.7	13.4	20.6	4.9	5.0	19.9	4.9	3.2	2.7	6.8	4.9	6.0	100.0
13. 9.1988	7.8	13.4	20.6	4.9	5.0	19.9	4.9	3.2	2.7	6.7	4.9	6.0	100.0
5.12.1988	7.9	13.5	20.6	4.8	4.9	19.8	4.9	3.2	2.7	6.7	4.9	6.1	100.0

Taulukko 8.

SUOMEN PANKIN RAHAMARKKINAINTERVENTIOT, milj. mk

	Rahamarkkina- instrumenttien ostot	Rahamarkkina- instrumenttien myynnit	Erääntyneet, netto	Rahamarkkina- interventiot, netto
Tammikuu	+ 160	-3 915	+2 640	-1 115
Helmikuu	—	-3 955	+2 920	-1 035
Maaliskuu	—	-2 550	+2 385	- 165
Huhtikuu	—	-3 600	+2 540	-1 060
Toukokuu	—	-2 280	+2 820	+ 540
Kesäkuu	—	-2 210	+2 820	+ 610
Heinäkuu	+1 560	—	+2 205	+3 765
Elokuu	+3 520	—	+1 190	+4 710
Syyskuu	+1 160	- 210	+1 810	+2 760
Lokakuu	+1 470	- 470	-1 000	—
Marraskuu	+2 970	—	-2 380	+ 590
Joulukuu	+3 000	—	-1 100	+1 900

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
- kirstää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 9.

SUOMEN PANKIN AVISTAVALUUTTAINTERVENTIOT, milj. mk

	Valuutan ostot (+)	Valuutan myynnit (-)	Avistavaluutta- interventiot, netto
Tammikuu	+ 243	—	+ 243
Helmikuu	—	—	—
Maaliskuu	+1 033	—	+1 033
Huhtikuu	+1 165	—	+1 165
Toukokuu	+1 506	—	+1 506
Kesäkuu	+1 343	- 217	+1 126
Heinäkuu	—	-1 329	-1 329
Elokuu	—	-3 810	-3 810
Syyskuu	—	- 420	- 420
Lokakuu	—	—	—
Marraskuu	+ 877	—	+ 877
Joulukuu	+ 205	—	+ 205

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 10.

SUOMEN PANKIN TERMIINIVALUUTTAINTERVENTIOT
(SWAPIT), milj. mk

	Valuutan termiinimyyntit (+)	Erääntyneet valuutan termiinimyyntit	Valuutan termiiniosot (-)	Erääntyneet valuutan termiiniosot	Termini- valuutta- interventiot, netto
Tammikuu	—	—	- 161	+809	+ 648
Helmikuu	—	—	—	+413	+ 413
Maaliskuu	—	—	- 344	+325	- 19
Huhtikuu	—	—	- 525	+223	- 302
Toukokuu	—	—	- 401	+364	- 37
Kesäkuu	—	—	—	+ 81	+ 81
Heinäkuu	—	—	—	+404	+ 404
Elokuu	—	—	—	+201	+ 201
Syyskuu	—	- 61	-1 274	—	-1 335
Lokakuu	—	—	—	—	—
Marraskuu	+377	—	—	—	+ 377
Joulukuu	—	- 42	—	+160	+ 118

+ lisää rahamarkkinoiden likviditeettiä
- kiristää rahamarkkinoiden likviditeettiä

Taulukko 11.

VALUUTTOJEN AVISTAMYNTIKURSSIT VUOSITTAIN, mk

Valuutta	1983			1984			1985		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.899	5.570	5.241	6.552	6.010	5.530	7.132	6.206	5.425
1 Kanadan dollari	4.726	4.524	4.277	4.964	4.645	4.347	5.129	4.554	3.889
1 Englannin punta	8.845	8.456	7.996	8.444	8.023	7.584	8.501	8.000	7.424
1 Irlannin punta	7.540	6.957	6.613	6.696	6.533	6.371	6.763	6.590	6.435
1 Ruotsin kruunu	0.7310	0.7275	0.7245	0.7375	0.7277	0.7185	0.7385	0.7222	0.7135
1 Norjan kruunu	0.7745	0.7644	0.7525	0.7580	0.7384	0.7195	0.7285	0.7231	0.7150
1 Tanskan kruunu	0.6385	0.6107	0.5885	0.5955	0.5816	0.5675	0.6060	0.5871	0.5745
1 Islannin kruunu	0.3225	0.2325	0.2035	0.2080	0.1939	0.1615	0.1730	0.1520	0.1305
1 D-markka	2.2725	2.1861	2.1175	2.1825	2.1165	2.0525	2.2090	2.1142	2.0635
1 Hollannin florini	2.0445	1.9566	1.8935	1.9325	1.8772	1.8200	1.9620	1.8745	1.8195
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11860	0.10934	0.10450	0.10670	0.10428	0.10170	0.10820	0.10483	0.10250
1 Sveitsin frangi	2.7415	2.6570	2.6060	2.6750	2.5642	2.4775	2.6540	2.5360	2.4240
1 Ranskan frangi	0.8000	0.7353	0.6980	0.7090	0.6907	0.6695	0.7215	0.6940	0.6760
1 Italian liira	0.00393	0.00369	0.00352	0.00353	0.00344	0.00334	0.00344	0.00327	0.00315
1 Itävallan šillinki	0.3230	0.3111	0.3015	0.3100	0.3013	0.2920	0.3145	0.3012	0.2940
1 Portugalin escudo	0.0604	0.0514	0.0441	0.0446	0.0414	0.0387	0.0393	0.0367	0.0342
1 Espanjan peseta	0.0425	0.0391	0.0371	0.0381	0.0375	0.0367	0.0382	0.0366	0.0351
1 Japanin jeni	0.02521	0.02351	0.02254	0.02626	0.02534	0.02414	0.02770	0.02610	0.02490
1 Australian dollari
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.636	7.491	7.411	7.547	7.357	7.198	7.773	7.419	7.140
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	6.11828	5.94325	5.81780	6.42611	6.14739	5.90956	6.75940	6.27879	5.93241
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)

Valuutta	1986			1987			1988		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.467	5.078	4.802	4.793	4.404	3.954	4.528	4.191	3.930
1 Kanadan dollari	3.914	3.659	3.484	3.501	3.325	3.044	3.727	3.412	3.030
1 Englannin punta	7.916	7.459	6.927	7.425	7.213	6.911	7.668	7.466	7.228
1 Irlannin punta	7.090	6.816	6.593	6.730	6.556	6.464	6.589	6.397	6.279
1 Ruotsin kruunu	0.7261	0.7138	0.7045	0.7067	0.6952	0.6789	0.6941	0.6848	0.6752
1 Norjan kruunu	0.7290	0.6882	0.6501	0.6666	0.6547	0.6332	0.6591	0.6444	0.6284
1 Tanskan kruunu	0.6572	0.6290	0.6005	0.6665	0.6444	0.6258	0.6443	0.6235	0.6072
1 Islannin kruunu	0.1323	0.1259	0.1213	0.1216	0.1163	0.1127	0.1156	0.1006	0.0924
1 D-markka	2.4814	2.3454	2.2055	2.5267	2.4514	2.4048	2.4845	2.3895	2.3441
1 Hollannin floriini	2.1953	2.0789	1.9585	2.2401	2.1755	2.1375	2.2073	2.1233	2.0768
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11930	0.11399	0.10780	0.12190	0.11806	0.11590	0.11870	0.11420	0.11190
1 Sveitsin frangi	3.0081	2.8349	2.6025	3.0956	2.9563	2.8862	3.0641	2.8700	2.7688
1 Ranskan frangi	0.7589	0.7355	0.7010	0.7583	0.7345	0.7239	0.7354	0.7060	0.6882
1 Italian liira	0.00359	0.00343	0.00322	0.00356	0.00341	0.00333	0.00337	0.00324	0.00318
1 Itävallan šillinki	0.3546	0.3339	0.3140	0.3593	0.3488	0.3420	0.3529	0.3401	0.3338
1 Portugalin escudo	0.0355	0.0343	0.0331	0.0332	0.0315	0.0304	0.0303	0.0294	0.0286
1 Espanjan peseta	0.0373	0.0364	0.0353	0.0377	0.0358	0.0348	0.0369	0.0361	0.0356
1 Japanin jeni	0.03258	0.03028	0.02675	0.03248	0.03050	0.02945	0.03392	0.03273	0.03126
1 Australian dollari	3.259	3.106	2.810	3.703	3.309	2.851
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.367	7.228	7.040	7.186	6.965	6.792	7.132	6.891	6.734
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	6.10906	5.94432	5.79542	5.86330	5.68010	5.54077	5.79563	5.61826	5.50705
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.198	5.075	4.995	5.116	4.954	4.868

Taulukko 12.

VALUUTTOJEN AVISTAMYYNTIKURSSIT KUUKAUSITTAIN 1988, mk

Valuutta	Tammikuu			Helmikuu			Maaliskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.110	4.036	3.930	4.161	4.120	4.087	4.100	4.053	4.002
1 Kanadan dollari	3.199	3.143	3.030	3.284	3.251	3.208	3.276	3.247	3.203
1 Englannin punta	7.385	7.288	7.228	7.263	7.249	7.228	7.525	7.426	7.257
1 Irlannin punta	6.589	6.505	6.480	6.488	6.473	6.463	6.489	6.463	6.444
1 Ruotsin kruunu	0.6790	0.6775	0.6752	0.6846	0.6819	0.6789	0.6837	0.6822	0.6811
1 Norjan kruunu	0.6417	0.6373	0.6327	0.6453	0.6435	0.6392	0.6458	0.6410	0.6366
1 Tanskan kruunu	0.6443	0.6369	0.6339	0.6368	0.6355	0.6331	0.6346	0.6313	0.6276
1 Islannin kruunu	0.1156	0.1128	0.1122	0.1133	0.1130	0.1127	0.1064	0.1060	0.1053
1 D-markka	2.4845	2.4456	2.4341	2.4362	2.4290	2.4229	2.4257	2.4160	2.4057
1 Hollannin floriini	2.2073	2.1764	2.1673	2.1694	2.1632	2.1586	2.1591	2.1513	2.1421
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11870	0.11702	0.11660	0.11670	0.11622	0.11600	0.11600	0.11557	0.11510
1 Sveitsin frangi	3.0641	3.0050	2.9834	2.9849	2.9625	2.9448	2.9411	2.9243	2.9099
1 Ranskan frangi	0.7354	0.7259	0.7230	0.7239	0.7204	0.7174	0.7174	0.7135	0.7093
1 Italian liira	0.00337	0.00333	0.00330	0.00333	0.00330	0.00330	0.00330	0.00328	0.00326
1 Itävallan šillinki	0.3529	0.3479	0.3462	0.3467	0.3461	0.3452	0.3454	0.3441	0.3426
1 Portugalin escudo	0.0303	0.0301	0.0299	0.0301	0.0300	0.0299	0.0299	0.0298	0.0297
1 Espanjan peseta	0.0365	0.0361	0.0360	0.0364	0.0361	0.0359	0.0363	0.0362	0.0361
1 Japanin jeni	0.03212	0.03170	0.03126	0.03203	0.03190	0.03180	0.03233	0.03189	0.03151
1 Australian dollari	2.943	2.894	2.851	2.994	2.962	2.932	3.038	2.989	2.946
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.820	6.786	6.757	6.858	6.832	6.799	6.811	6.786	6.765
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.57527	5.54743	5.50705	5.59667	5.57446	5.55156	5.55943	5.54669	5.52241
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.116	5.048	5.026	5.029	5.014	5.004	5.018	5.001	4.985

Valuutta	Huhtikuu			Toukokuu			Kesäkuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.057	4.010	3.980	4.080	4.030	4.002	4.338	4.163	4.072
1 Kanadan dollari	3.287	3.251	3.223	3.304	3.263	3.239	3.580	3.422	3.317
1 Englannin punta	7.560	7.530	7.477	7.604	7.541	7.499	7.490	7.438	7.398
1 Irlannin punta	6.460	6.414	6.387	6.400	6.370	6.335	6.410	6.382	6.349
1 Ruotsin kruunu	0.6832	0.6821	0.6812	0.6847	0.6837	0.6830	0.6931	0.6853	0.6819
1 Norjan kruunu	0.6510	0.6470	0.6426	0.6542	0.6530	0.6502	0.6586	0.6547	0.6508
1 Tanskan kruunu	0.6303	0.6250	0.6215	0.6231	0.6220	0.6199	0.6281	0.6255	0.6229
1 Islannin kruunu	0.1063	0.1057	0.1044	0.1060	0.1006	0.0951	0.0981	0.0963	0.0952
1 D-markka	2.4135	2.3984	2.3891	2.3957	2.3811	2.3627	2.3923	2.3781	2.3692
1 Hollannin florini	2.1503	2.1379	2.1298	2.1364	2.1249	2.1109	2.1307	2.1157	2.1068
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11540	0.11469	0.11430	0.11460	0.11406	0.11340	0.11450	0.11375	0.11340
1 Sveitsin frangi	2.9316	2.9001	2.8834	2.8783	2.8592	2.8298	2.8802	2.8577	2.8369
1 Ranskan frangi	0.7136	0.7081	0.7044	0.7059	0.7045	0.7027	0.7088	0.7063	0.7045
1 Italian liira	0.00327	0.00324	0.00322	0.00323	0.00322	0.00320	0.00323	0.00321	0.00320
1 Itävallan šillinki	0.3436	0.3416	0.3402	0.3412	0.3390	0.3363	0.3405	0.3384	0.3372
1 Portugalin escudo	0.0298	0.0296	0.0295	0.0296	0.0294	0.0294	0.0295	0.0294	0.0293
1 Espanjan peseta	0.0365	0.0363	0.0360	0.0364	0.0361	0.0359	0.0363	0.0361	0.0360
1 Japanin jeni	0.03224	0.03209	0.03196	0.03266	0.03232	0.03210	0.03305	0.03277	0.03249
1 Australian dollari	3.055	3.021	2.987	3.305	3.158	3.069	3.533	3.381	3.251
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.797	6.767	6.734	6.788	6.760	6.744	6.977	6.856	6.788
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.54956	5.52717	5.50878	5.55759	5.53394	5.52198	5.67403	5.59796	5.54740
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.006	4.976	4.958	4.966	4.949	4.927	4.963	4.938	4.927

Taulukko 12., jatkuu

Valuutta	Heinäkuu			Elokuu			Syyskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.471	4.383	4.338	4.528	4.469	4.421	4.467	4.427	4.381
1 Kanadan dollari	3.704	3.634	3.574	3.727	3.660	3.589	3.661	3.611	3.546
1 Englannin punta	7.623	7.489	7.396	7.668	7.601	7.499	7.514	7.462	7.430
1 Irlannin punta	6.439	6.403	6.363	6.386	6.369	6.347	6.394	6.371	6.336
1 Ruotsin kruunu	0.6941	0.6925	0.6916	0.6924	0.6910	0.6892	0.6908	0.6885	0.6853
1 Norjan kruunu	0.6591	0.6548	0.6532	0.6544	0.6498	0.6449	0.6460	0.6419	0.6384
1 Tanskan kruunu	0.6312	0.6263	0.6223	0.6243	0.6198	0.6167	0.6202	0.6183	0.6160
1 Islannin kruunu	0.0990	0.0977	0.0966	0.0993	0.0981	0.0972	0.0981	0.0971	0.0945
1 D-markka	2.3964	2.3806	2.3625	2.3820	2.3692	2.3576	2.3828	2.3732	2.3631
1 Hollannin florini	2.1267	2.1111	2.0947	2.1089	2.0986	2.0886	2.1105	2.1034	2.0956
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11450	0.11378	0.11290	0.11360	0.11314	0.11270	0.11370	0.11325	0.11280
1 Sveitsin frangi	2.8820	2.8657	2.8407	2.8445	2.8246	2.8044	2.8330	2.8112	2.7916
1 Ranskan frangi	0.7126	0.7077	0.7023	0.7040	0.7014	0.6981	0.7026	0.6992	0.6958
1 Italian liira	0.00324	0.00323	0.00321	0.00322	0.00321	0.00320	0.00321	0.00320	0.00318
1 Itävallan šillinki	0.3408	0.3388	0.3365	0.3389	0.3373	0.3356	0.3388	0.3377	0.3360
1 Portugalin escudo	0.0296	0.0295	0.0293	0.0295	0.0294	0.0293	0.0293	0.0291	0.0289
1 Espanjan peseta	0.0362	0.0360	0.0359	0.0364	0.0362	0.0359	0.0362	0.0358	0.0356
1 Japanin jeni	0.03337	0.03296	0.03238	0.03378	0.03344	0.03263	0.03318	0.03295	0.03244
1 Australian dollari	3.584	3.523	3.419	3.703	3.620	3.567	3.585	3.527	3.480
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.071	7.026	6.982	7.132	7.091	7.061	7.077	7.038	7.012
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.74577	5.70985	5.67149	5.79563	5.76379	5.73147	5.73838	5.71616	5.69464
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	4.967	4.947	4.923	4.950	4.931	4.913	4.940	4.917	4.900

Valuutta	Lokakuu			Marraskuu			Joulukuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.418	4.315	4.204	4.235	4.151	4.086	4.195	4.140	4.079
1 Kanadan dollari	3.654	3.582	3.454	3.475	3.416	3.328	3.515	3.466	3.427
1 Englannin punta	7.536	7.492	7.443	7.576	7.512	7.482	7.645	7.565	7.503
1 Irlannin punta	6.382	6.349	6.337	6.372	6.350	6.314	6.350	6.319	6.279
1 Ruotsin kruunu	0.6905	0.6883	0.6843	0.6860	0.6827	0.6796	0.6826	0.6816	0.6795
1 Norjan kruunu	0.6426	0.6401	0.6380	0.6390	0.6328	0.6284	0.6381	0.6365	0.6322
1 Tanskan kruunu	0.6184	0.6153	0.6129	0.6173	0.6154	0.6123	0.6145	0.6112	0.6072
1 Islannin kruunu	0.0945	0.0940	0.0934	0.0935	0.0931	0.0925	0.0932	0.0929	0.0924
1 D-markka	2.3851	2.3699	2.3607	2.3846	2.3737	2.3581	2.3683	2.3590	2.3441
1 Hollannin floriini	2.1159	2.1019	2.0930	2.1145	2.1049	2.0914	2.1003	2.0902	2.0768
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11390	0.11311	0.11260	0.11380	0.11333	0.11260	0.11310	0.11262	0.11190
1 Sveitsin frangi	2.8212	2.7995	2.7812	2.8429	2.8293	2.8165	2.8282	2.8009	2.7688
1 Ranskan frangi	0.7000	0.6963	0.6941	0.6993	0.6965	0.6921	0.6949	0.6921	0.6882
1 Italian liira	0.00321	0.00319	0.00318	0.00322	0.00321	0.00319	0.00322	0.00321	0.00319
1 Itävallan šillinki	0.3395	0.3374	0.3359	0.3393	0.3378	0.3355	0.3371	0.3357	0.3338
1 Portugalin escudo	0.0292	0.0290	0.0289	0.0289	0.0288	0.0287	0.0289	0.0288	0.0286
1 Espanjan peseta	0.0362	0.0360	0.0358	0.0364	0.0362	0.0360	0.0369	0.0366	0.0363
1 Japanin jeni	0.03379	0.03347	0.03297	0.03392	0.03372	0.03355	0.03370	0.03349	0.03328
1 Australian dollari	3.533	3.509	3.475	3.606	3.548	3.495	3.620	3.573	3.518
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.054	6.998	6.936	6.953	6.890	6.831	6.889	6.862	6.826
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.71095	5.68200	5.64342	5.65965	5.62011	5.57752	5.61936	5.59952	5.57773
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	4.932	4.911	4.893	4.936	4.918	4.898	4.922	4.899	4.868

Taulukko 13.

SETELIEN JA METALLIRAHOJEN VALMISTUS JA POISTO, milj. mk

Setelinvalmistus					
1 000 mk	.	.	10 650.0	—	—
500 "	—	200.0	400.0	5 360.5	—
100 "	2 679.8	2 183.8	2 647.2	—	4 440.0
50 "	1 288.4	1 796.0	—	1 142.0	—
10 "	1 081.2	520.0	695.0	841.0	700.4
5 "
1 "
Yhteensä	5 049.4	4 699.8	14 392.2	7 343.5	5 140.4
milj. kpl	160.7	110.2	107.4	117.7	114.4
Setelinpoisto					
1000 mk	.	.	—	9.7	101.5
500 "	296.5	603.1	324.3	566.9	2 364.5
100 "	875.0	1 855.0	1 550.0	2 505.0	2 930.0
50 "	452.5	632.5	665.0	177.5	1 370.0
10 "	520.5	689.1	826.3	506.0	822.3
5 "	396.1	12.0	2.2	0.5	0.3
1 "	0.1	0.1	—	0.0	0.1
Yhteensä	2 540.7	3 791.8	3 367.8	3 765.7	7 588.7
milj. kpl	149.8	103.8	112.5	80.5	143.9
Metallirahojen valmistus					
50 mk	.	15.0	.	.	.
25 "
10 "
5 "	75.1	40.0	25.0	15.0	15.2
1 "	14.9	19.0	10.0	10.0	25.0
50 p	1.5	5.0	4.5	2.5	7.4
20 "	4.0	3.0	4.0	4.2	2.8
10 "	2.0	2.0	1.5	1.0	2.3
5 "	1.3	1.3	1.0	1.0	1.7
1 "
Yhteensä	98.8	85.3	46.0	33.8	54.4
Metallirahojen poisto					
50 mk	1.9	0.2	0.8	1.3	1.1
25 "	—	—	—	—	0.0
10 "	—	—	—	—	—
5 "	—	0.6	0.1	0.1	0.1
1 "	0.1	0.2	0.3	0.2	0.1
50 p	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
20 "	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10 "	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5 "	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1 "	0.6	0.0	0.2	0.2	0.1
Yhteensä	2.6	1.0	1.5	1.9	1.5

Taulukko 14.

LIIKKEESSÄ OLEVAT SETELIT JA METALLIRAHAT, vuoden lopussa, milj. mk

Setelit					
1 000 mk	.	.	497.8	1 727.3	2 451.5
500 "	2 659.8	2 984.3	2 815.1	2 467.5	2 539.0
100 "	3 101.5	3 247.7	3 410.6	3 686.9	4 276.2
50 "	557.5	611.9	661.2	736.2	807.6
10 "	389.5	429.6	441.9	470.7	498.0
5 "	29.1	23.3	22.1	21.5	21.2
1 "	6.8	6.9	7.0	7.2	7.4
Yhteensä	6 744.2	7 303.7	7 855.7	9 117.3	10 600.8
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	9.4	9.4	9.4	9.4	9.4
Kaikkiaan	6 753.6	7 313.1	7 865.1	9 126.7	10 610.2
Metallirahat					
50 mk	62.6	75.9	75.5	74.3	74.3
25 "	19.9	19.9	19.9	19.9	19.9
10 "	38.5	38.4	38.4	38.3	38.4
5 "	169.6	202.7	221.3	249.8	284.9
1 "	243.8	256.8	273.6	295.8	320.9
50 p	56.9	60.7	63.7	69.6	75.8
20 "	49.8	54.0	57.6	59.9	66.7
10 "	26.1	27.8	29.2	31.3	33.6
5 "	22.3	23.5	24.4	25.9	26.5
1 "	8.2	8.1	8.0	7.9	7.8
Yhteensä	697.7	767.8	811.6	872.8	948.7
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	15.7	15.7	15.7	15.7	15.7
Kaikkiaan	713.4	783.5	827.3	888.5	964.5

Taulukko 15.

KOTIMAINEN CLEARINGLIKE¹

Vuosi ja kuukausi	Pääkonttori		Haarakonttorit ²		Yhteensä	
	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk
1984	112 179	475 412	208	13 189	112 387	488 601
1985	133 684	553 345	192	16 633	133 876	569 978
1986	159 105	604 292	61	13 451	159 166	617 743
1987	170 494	662 296	4	2 243	170 498	664 539
1988	206 206	766 278	—	—	206 206	766 278

¹ Pankkien välillä vaihdetut pankkivekselit, shekit, pankki- ja postisiirrot sekä automaattiset tiliisiirrot.

² Clearing lopetettiin maaliskuun 1986 lopussa muissa haarakonttoreissa paitsi Turussa ja Tampereella; näissä se lopetettiin helmikuun 1987 lopussa.

SUOMEN PANKIN JULKAISUJA

- Bank of Finland Bulletin** 11 kuukausinumeroa (kesä-heinäkuussa yhteisnumero) ja yksi erikoisnumero, aiheena ulkomaankauppa.
- Vuotuisjulkaisut 1988** Tilinpäätös 1987 (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Vuosikirja 1987 (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Suomen joukkovelkakirjalainat, osat 1 ja 2 (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
- Valuuttamääräykset -kansio** Erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- Tutkimusjulkaisut 1988**
- Sarja A, kansantajuiset selvitykset A:68 VESA VIHRIÄLÄ Rahoitusmarkkinoiden vakaus
A:69 URHO LEMPINEN – REIJA LILJA Keskuspankki kehittyvässä maksujärjestelmässä
- Sarja D, analyyttiset tutkimukset D:66 MATTI VIREN Korko, korkorakenne ja inflaatio: tuloksia kansainvälisellä aikasarja-aineistolla
D:67 Korkojen määräytyminen Suomessa; kokoomateos
D:68 TIMO TYRVÄINEN Palkat ja työllisyys järjestäytyneillä työmarkkinoilla
- Kasvututkimuksia** XIII RIITTA HJERPPE Suomen talous 1860—1985. Kasvu ja rakennemuutos
- Keskustelualoitteet** Lisäksi Suomen Pankin Keskustelualoitteita -sarjassa julkaistiin 33 kpl pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä. Sarja perustettiin keväällä 1988, ja se korvaa aiemmat osastokohtaiset monistesarjat.
- Tilastomonisteita** Raha- ja valuuttamarkkinatilastoja, ilmestyy kerran kuussa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
Maksutasetilasto, ilmestyy neljännesvuosittain (erikseen suomeksi ja ruotsiksi).
Investointikysely, ilmestyy puolivuositain (erikseen suomeksi ja ruotsiksi).
Suorat sijoitukset, ilmestyy kerran vuodessa (erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).
- Tilaukset** Suomen Pankin vuotuis- ja tutkimusjulkaisuja on saatavissa kirjakaupoista. Kirjastoille, julkisille järjestöille ja tutkimuslaitoksille julkaisuja voidaan toimittaa myös suoraan Suomen Pankista, osoite Suomen Pankki, tiedotusosasto, julkaisutoimisto, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (90) 1831. Samasta osoitteesta on myös saatavissa luettelo Suomen Pankin julkaisuista.
Valuuttamääräykset -kansion voi tilata vain Suomen Pankista postiennakolla hintaan 100 mk/kpl, johon hintaan sisältyy sivujen päivitys määräysten muuttuessa.
Bulletinin, keskustelualoitteita ja tilastomonisteita voi tilata Suomen Pankin tiedotusosastolta.

SUOMEN PANKIN JOHTO JA ORGANISAATIO VUODEN 1988 LOPUSSA

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet

Mauri Miettinen, puheenjohtaja
Pertti Hietala, varapuheenjohtaja
Matti Majjala
Antti Kalliomäki
Heikki Perho
Erkki Pystynen
Jussi Ranta
Henrik Westerlund
Paavo Väyrynen

) suppea pankkivaltuusto

Suomen Pankin johtokunta

Pankkivaltuuston johtokunnalle vahvistama työnjako:

Rolf Kullberg, puheenjohtaja

Pankin toiminnan yleinen johto ja valvonta
Keskuspankkipolitiikan yleisperiaatteet
Johtokunnan edustus
Johtokunnan jäsenten toiminnan ja heidän ratkaisujensa
asiasisällön valvonta
Sisäinen tarkastus

Pentti Uusivirta

Idänkaupan osastolle kuuluvat asiat
Keskuspankkipolitiikan osaston
kansainväliselle toimistolle kuuluvat asiat
Lakiasiat
Riskienseurantaosastolle kuuluvat asiat
Valuutantarkkailuosastolle kuuluvat asiat

Ele Alenius

Haarakonttorit
Hallinto-osastolle kuuluvat asiat
Kansantalouden osastolle kuuluvat asiat
Maksuvälineosastolle kuuluvat asiat
Setelipaino
Tutkimusosastolle kuuluvat asiat
Villisika-rakennusprojekti

Harri Holkeri,
pääministeri, virasta vapaa

Esko Ollila

Henkilöstöosastolle kuuluvat asiat
Laskentaosastolle kuuluvat asiat
Maksuliikeosastolle kuuluvat asiat
Markkinaoperaatioiden osastolle kuuluvat asiat
Rakennusprojektit (paitsi Villisika)
SITRA

Kalevi Sorsa,
ulkoasiainministeri, virasta vapaa

Markku Puntila, vs. jäsen

Keskuspankkipolitiikan osastolle kuuluvat asiat
(kansainvälistä toimistoa lukuun ottamatta)
Rahoitusmarkkinaosastolle kuuluvat asiat
Tiedotusosastolle kuuluvat asiat
Tietojenkäsittelyosastolle kuuluvat asiat
Turvallisuusasiat

PÄÄKONTTORI

JOHTAJAT	OSASTOT	OSASTOPÄÄLLIKÖT	TOIMISTOPÄÄLLIKÖT
Pentti Koivikko	Hallinto-osasto	Urpo Levo	Harri Brandt Iris Kolehmainen
	Henkilöstöosasto	Anton Mäkelä	Sirpa Ahrenberg Marja-Terttu Savolainen
	Laskentaosasto	Ossi Leppänen	Anneli Isopuro Kaisa-Liisa Nordman
	Maksuvälineosasto	Reijo Mäkinen ylikassanhoitaja	Mårjam Bederdin Seppo Eriksson
Sirkka Hämäläinen	Tietojenkäsittelyosasto	Riitta Jokinen	Kyösti Norhomaa Kenneth Sainio (vs.) Kari Helander Raimo Parviainen Ilkka Vasara Juhani Rapeli
	Erityisyksiköt Henkilöstöprojektit	Anneli Soini projektipäällikkö	
	Lakiasiat	Arno Lindgren lakiasianpäällikkö	
	Kansantalouden osasto	Kari Puumanen	Seppo Kostainen Matti Lehtonen Ilmo Pyyhtiä (vt.) Tapio Korhonen Sixten Korkman Kjell Peter Söderlund
Matti Vanhala	Keskuspankkipolitiikan osasto	Johnny Åkerholm	Kaiju Kallio Peter Nyberg
	Rahoitusmarkkinaosasto	Ralf Pauli	Ritva Alasaukko-oja Antero Arimo Heikki Elonen Pirjo Kivelä Sinikka Kujala Juhani Hirvonen
	Tiedotusosasto	Antti Heinonen	
	Tutkimusosasto	Heikki Koskenkylä	Terhi Kivilahti Juhani Laurila Mauri Lehtinen Jyrki Varstala Hannu Wiksten Antti Juusela Pirkko Pohjoisaho-Aarti Vesa Vanhanen (vs.) Liisa Halme Veikko Saarinen Jorma Hilpinen Petri Kiema Jarmo Nurminen
Sisäinen tarkastus	Idänkaupan osasto	Kari Holopainen	
	Maksuliikeosasto	Raimo Hyvärinen	
	Markkinaoperaatioiden osasto	Kari Pekonen	
	Riskienseurantaosasto	Kaarlo Jännäri	
Johdon sihteeristö	Valuutantarkkailuosasto	Esa Ojanen	
	Erityisyksiköt Tietotekniikka Ulkomaiset pankkiyhteydet -ryhmä	Erkki Vehkamäki	Osmo Soikkeli
Rakennusprojektit	Tarkastusosasto	Timo Männistö	Anna-Maija Tikkanen
Turvallisuus		Heikki T. Hämäläinen pankivaltuuston sihteeri johtokunnan sihteeri	
		Bengt Palmroos rakennuspäällikkö	
		Jyrki Ahvonen turvallisuuspäällikkö	

HAARAKONTTORIT

KONTTORIT	KONTTORINJOHTAJAT	TOIMISTOPÄÄLLIKÖT
Joensuu	Hilkka-Liisa Pitkänen	
Jyväskylä	Pauli Lähde	
Kotka	Juhani Huuskonen	
Kuopio	Pekka Konttinen	Kalervo Kumpulainen
Lahti	Kari Lottanen	
Mikkeli	Kari Kotisalo (vt.)	
Oulu	Juhani Vanhala (vt.)	
Pori	Tapani Kulanko (vt.)	
Rovaniemi	Renne Kurth	
Tampere	Rauno Haikarainen	
Turku	Reino Ylönen	
Vaasa	Martti Hagman	

SETELIPAINO

Johtokunta: Ele Alenius, Pentti Koivikko, Tor-Leif Huggare
Johtokunnan sihteeri: Urpo Levo
Toimitusjohtaja: Tor-Leif Huggare
Johtoryhmä: Tor-Leif Huggare, Tom Ahlers, Veli Tarvainen, Jarmo Salminen, Tapio Yrjönen

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811
Käyntiosoite: Snellmanin aukio, Helsinki
Postiosoite: PL 160, 00101 Helsinki
Puhelinnumero: kansallinen (90) 1831
kansainvälinen +358 0 1831
Telex: 121224 spfb sf
Telefax: 174 872
Sähkeosoite: SUOMENPANKKI

HAARAKONTTORIT

Joensuu:	Torikatu 34, PL 80, 80101 Joensuu, puh. (973) 212 16
Jyväskylä:	Kauppakatu 21, PL 165, 40101 Jyväskylä, puh. (941) 211 433
Kotka:	Keskuskatu 19, PL 211, 48101 Kotka, puh. (952) 182 500
Kuopio:	Kauppakatu 25—27, PL 123, 70101 Kuopio, puh. (971) 125 611
Lahti:	Torikatu 3, PL 170, 15111 Lahti, puh. (918) 298 31
Mikkeli:	Päiviönkatu 15, PL 61, 50101 Mikkeli, puh. (955) 148 40
Oulu:	Kajaaninkatu 8, PL 103, 90101 Oulu, puh. (981) 224 366
Pori:	Valtakatu 11, PL 110, 28101 Pori, puh. (939) 325 344
Rovaniemi:	Valtakatu 10—12, PL 205, 96201 Rovaniemi, puh. (960) 2831
Tampere:	Hämeenkatu 13, PL 325, 33101 Tampere, puh. (931) 225 420
Turku:	Linnankatu 20, PL 373, 20101 Turku, puh. (921) 326 066
Vaasa:	Kirkkopuistikko 22, PL 44, 65101 Vaasa, puh. (961) 118 322